

Opinnäytetyö (AMK)

Sosiaalian koulutusohjelma

Lastensuojelu

2018

Mattila Melina ja Uusaro Emilia

VANHEMMUUS EI PÄÄTY HUOSTAANOTTOON

– Opas Maksilankadun lastenkotiin sijoitetun
lapsen vanhemmille

Mattila Melina ja Uusaro Emilia

VANHEMMUUS EI PÄÄTY HUOSTAANOTTOON

- Opas Makslankadun lastenkotiin sijoitetun lapsen vanhemmille

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli luoda Makslankadun lastenkotiin sijoitettujen lasten vanhemmille opas, joka toimii apuna lapsen sijoituksen alkaessa. Makslankadun lastenkoti on pitkäaikaista sijaishuoltoa tarjoava 12-paikkainen lastensuojeluyksikkö. Toimeksiantajana opinnäytetyölle toimi Turun kaupunki. Opas on tehty yhteistyössä Makslankadun lastenkodin henkilökunnan kanssa ja se on vapaasti käytettävissä myös muissa Turun kaupungin sijaishuoltoa tarjoavissa yksiköissä.

Oppaan kehittämistyön menetelminä käytettiin keskustelua edistäviä menetelmiä, kuten dialogista keskustelua ja palavereita. Palavereissa käsiteltiin esille nousseita kysymyksiä ja ajatuksia oppaasta. Palavereiden aktivoivana välineenä käytettiin oppaan eri versioita, joita käytiin yhdessä läpi ja pohdittiin, miten opasta halutaan kehittää eteenpäin. Oppaan kehittämisprosessiin osallistui koko Makslankadun henkilökunta ja lisäksi palautetta saatiin yhdeltä vanhemmalta. Tietoperustassa on esitelty oppaan kannalta tärkeää teoretietoa lastensuojelulakiin, perhetyöhön ja sijaishuollon aikaiseen vanhemmuuteen liittyen.

Kehittämistyön tuotos on 16-sivuinen opas, joka annetaan vanhemmille lapsen tullessa sijoitetuksi Makslankadun lastenkotiin. Oppaan tarkoituksena on tukea vanhempia uudessa elämäntilanteessa ja luoda pohjaa toimivalle yhteistyölle. Opas antaa vanhemmille tietoa lastenkodin arjesta sekä lapsen sijoitukseen liittyvistä käytännön asioista. Oppaan avulla korostetaan yhteistyön merkitystä lapsen edun kannalta. Usein on lapsen edun mukaista, että vanhemman ja lapsen suhde ei katkea lapsen sijoituksen alkaessa. Lisäksi tavoitteena on auttaa vanhempia uuden elämäntilanteen aiheuttamien tunteiden käsittelyssä ja kannustaa tuen hakemisessa.

Vanhemmuuden tukeminen on tärkeä osa sijaishuoltoa ja erilaisille perhetyön apuvälineille on todellinen tarve. Huostaanotto on viimesijainen lastensuojelun toimenpide ja perheen jälleenyhdistämisen edellytyksiä on arvioitava ja tarkasteltava säännöllisesti. Vaikka lapsi ei enää muuttaisi takaisin vanhempiensa kanssa, on perhesuhteiden tukeminen tärkeä osa lastensuojelutyötä. Opas Makslankadun lastenkotiin sijoitetun lapsen vanhemmille on ensimmäinen Makslankadulle tehty opas ja tästä syystä sille oli erityisen suuri tarve. Opasta on mahdollista muuttaa ja kehittää edelleen, jolloin se on hyödynnettävissä myös muissa Turun kaupungin lastensuojeluyksiköissä.

ASIASANAT:

lastensuojelu, sijaishuolto, huostaanotto, vanhemmuuden tukeminen, perhetyö

Mattila Melina and Uusaro Emilia

SUPPORTING PARENTHOOD

- Guide for parents whose child is living in Makslankatu children's home

The aim of this thesis was to create a guide for parents whose child is living in Makslankatu children's home in Turku. The guide will be given to the parents when their child is placed to Makslankatu. Makslankatu children's home is a municipal substitute care unit that arranges long-term care for twelve children. The thesis was ordered by the city of Turku for Makslankatu children's home. The guide was made in collaboration with Makslankatu staff members. One goal for this thesis was to create a guide that can be used in other municipal substitute care units as well.

Several different development work methods were used for this thesis. The main methods were dialogue and meetings with Makslankatu staff members. The purpose of the meetings was to discuss and evaluate different versions of the guide and to develop it further. All the staff members from Makslankatu children's home participated in the development work and, in addition, one parent gave us a feedback after reading the almost finished guide.

The final product is a guide that has 16 pages and will be given to the parents when their child moves to Makslankatu. The aim is to support parents in their new life situation and create a basis for a good relationship between the parents and the workers. The guide will provide information about the daily routines in the children's home and about substitute care in general. One goal is also to help the parents to deal with the emotions related to their life situation and encourage them to seek help for themselves. It is usually the best interests of the child to support the relationship between a parent and a child. It is also a child's legal right to stay in touch with their family members during a placement outside a child's birth family.

Supporting parenthood is an important part of substitute care and there is a current need to create more tools for family work. Taking into care is valid only as long as the child needs it and the social workers evaluate a child's possibility to return home regularly. Even if the child is not able to be re-united with the parents, it is a very important part of child welfare work to support the relationships between family members. This guide is the first one to be made for Makslankatu children's home. The access to this guide is given to the workers in all municipal substitute care units in Turku and it can be developed and edited further if needed.

KEYWORDS:

child welfare, foster care, supporting parenthood, family work

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 HUOSTAANOTTO	7
2.1 Huostaanoton valmistelu	7
2.2 Huostaanotto herättää tunteita	9
2.3 Huostaanoton purkaminen	11
3 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN	14
3.1 Perhetyö sijaishuollossa	14
3.2 Vanhemman kuntoutumisen tukeminen	16
3.3 Vanhemmuus sijaishuollon aikana	20
4 KEHITTÄMISTYÖN MÄÄRITTELY	24
4.1 Kehittämistyön tarve ja lähtökohdat	24
4.2 Kehittämistyön tavoitteet	24
5 KEHITTÄMISTYÖN PROSESSI	26
5.1 Kehittämistyön toteutus	26
5.2 Kehittämistyön menetelmät	31
6 KEHITTÄMISTYÖN TULOS JA ARVIOINTI	32
6.1 Opas Maksilankadun lastenkotiin sijoitetun lapsen vanhemmille	32
6.2 Oman työskentelyn arviointi	34
6.3 Ammattieettiset pohdinnat	35
LÄHTEET	38

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupa

Liite 2. Opas Maksilankadun lastenkotiin sijoitetun lapsen vanhemmille

KUVIOT

Kuvio 1. Kuntoutuminen lastensuojelussa (mukaillen Pitkänen 2011)

17

TAULUKOT

Taulukko 1. Kehittämistyön prosessin kuvaus (mukaillen Salonen 2013)

27

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aiheena oli oppaan tekeminen Turun kaupungin perhe- ja sosiaalipalveluihin kuuluvaan Makslankadun lastenkotiin. Makslankadun lastenkoti on 12-paikkainen pitkäaikaista sijaishuoltoa tarjoava lastensuojeluyksikkö. Lastenkodissa työskentelee yksikön esimies, 14 hoito- ja kasvatushenkilöä, kokki ja kaksi laitosapulaista. Tällä hetkellä Makslankadulle sijoitetut ovat 12-19-vuotiaita. Sijoitettujen lasten keskimääräinen ikä on tällä hetkellä 16 -vuotta.

Opas on suunnattu Makslankadun lastenkotiin sijoitettujen lasten vanhemmille. Valitsimme tämän aiheen, koska tämän tyyppiselle oppaalle on sijaishuollossa tarvetta. Myös opiskeluajalta kertynyt työkokemus sijaishuollosta vaikutti aiheen valintaan, koska halusimme saada opinnäytetyöksemme aiheen, josta meillä olisi myös käytännön kokemusta. Olimme havainneet, että harvassa lastensuojeluyksikössä on valmiina vanhemmille suunnattuja selkeitä ja kattavia materiaaleja. Makslankadun lastenkodilta oli tehty toimeksiantopyyntö Turun ammattikorkeakoululle vanhemmille suunnatun oppaan tekemistä varten, koska heillä ei ole yksin kansiin koottua tietoa vanhemmille annettavaksi. Tietoa sijoituksen alussa annetaan vanhemmille suullisesti sekä yksittäisillä papereilla. Yhtenäisen ja selkeän oppaan luominen palvelee asiakkaita, koska sijoituksen alussa uutta tietoa tulee valtava määrä. Huostaanotto on usein vanhemmille sekä lapselle kriisitilanne, jolloin uuden tiedon vastaanottaminen voi olla vaikeaa. Kirjalliseen tietoon on helppo palata aina tarvittaessa ja vanhemman on mahdollista valita itselleen paras hetki tiedon vastaanottamiselle.

Tavoitteenamme oli luoda asiakkaita palveleva, selkeä ja toimiva opas, josta työyhteisö saa apua arjen työskentelyyn vanhempien kanssa. Halusimme tehdä oppaan, josta on apua vielä pitkään ja jota on mahdollista päivittää tarpeen vaatiessa.

2 HUOSTAANOTTO

Huostaanotto on lastensuojelullinen toimenpide, jossa lapsi sijoitetaan kodin ulkopuolelle asumaan (Taskinen 2010, 87). Huostaanotto on lastensuojelutyön viimesijaisin keino yrittää turvata lapsen kasvu- ja kehitys. Huostaanottoon turvaudutaan vain, jos mitkään muut tukitoimet eivät auta, kuten avohuollon tukitoimenpiteet. (Pösö 2016, 16.)

Mahdollisia sijoitusmuotoja ovat sukulaissijoitus, perhehoito, ammatilliset perhekodit, perheryhmäkodit, lastenkoti, erityislastenkoti ja koulukodit (Taskinen 2010, 87). Lastensuojelulain mukaan lapsen sijaishuolto tulee ensisijaisesti järjestää perhehoidossa. Laitoshuoltoa järjestetään, mikäli lapsen sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti riittävien tukitoimien avulla perhehoidossa. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417 § 50.)

2.1 Huostaanoton valmistelu

Huostaanottoa ei voi valmistella yksittäinen ihminen, vaan se laaditaan aina parityönä. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä valmistelee huostaanoton yhdessä toisen sosiaalityöntekijän kanssa. (Taskinen 2010, 86.)

Huostaanottoa valmistellessa tulee varmistua, että sille on lain mukaiset edellytykset (Taskinen 2010, 86). Lastensuojelulakiin on kirjattu, että lapsi on otettava huostaan, mikäli:

- puutteet lapsen huolenpidossa tai lapsen kasvuolosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen kasvua ja kehitystä
- lapsi vaarantaa vakavasti terveyttään tai kehitystään käyttämällä päihteitä tai tekemällä muun kuin vähäisenä pidettävän rikoksen tai muuhun niihin rinnastettavalla tavalla (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417 § 40.)

Huostaanottoon ei kuitenkaan ole lain mukaisia edellytyksiä, mikäli perhettä olisi mahdollista auttaa muilla keinoin, kuten avohuollon tukitoimin. Lisäksi tulee varmistua, että huostaanotto on lapsen edun mukaista. (THL 2018a.)

Lapsen edun määrittely ei ole kovinkaan yksinkertaista, sillä lapsen etu tulee määritellä aina tapauskohtaisesti. Lapsen edulle ei ole olemassa yhtä yleistä määritelmää, jonka

mukaan sitä voitaisiin arvioida. Lapsen edun määrittelyyn vaikuttavat lapsen ikä, kehitystaso, kasvuolosuhteet, vanhempien tilanne ja heidän kykynsä vastata lapsen hoidosta ja huolenpidosta. Päätöksiä tehtäessä tulisi arvioida tehtyjen ratkaisujen vaikutuksia lapsen elämässä nyt ja tulevaisuudessa. (Räty 2012, 12-14.) Lapsen etua arvioitaessa on lapsen omalla sekä tämän vanhempien ja lapselle tärkeiden ihmisten mielipiteillä aina merkitystä, vaikka viranomaisella onkin aina viimekätinen ratkaisuvallta päätöksiä tehdessä. (Räty 2012, 19). Lapsen sosiaalityöntekijällä on velvollisuus toimia lapsen edun valvojana ja hänen on kaikissa päätöksissään ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu ja sen toteutuminen (Räty 2012, 179).

Lastensuojelulain 4§ mukaan lapsen etua arvioitaessa on arvioitava, kuinka eri toimenpiteet ja ratkaisut turvaavat lapselle:

1) *Tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet:* Sijaishuoltopaikkaa valitessa sosiaalityöntekijän tulee selvittää lapsen sosiaalisten suhteiden tilanne, niiden merkitys ja kuinka näiden lapselle tärkeiden ihmissuhteiden olemassaoloa tuetaan esimerkiksi tilanteessa, jossa lapsi sijoitetaan toiselle paikkakunnalle. (Räty 2012, 17.)

2) *Oikeuden saada ymmärrystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaista valvontaa ja huolenpitoa:* Lapsen oikeus hyviin ja lämpimiin ihmissuhteisiin on ehkä lapsen elämään eniten vaikuttava seikka. Lapsen tunnesiteiden säilyttämisellä ja niiden turvaamisella on merkittävä rooli lapsen elämässä. Sijaishuoltopaikkaa valittaessa sosiaalityöntekijän tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, millaista hoitoa ja huolenpitoa lapsi tarvitsee ja minkälaista hoitoa ja huolenpitoa sijaishuoltopaikka voi antaa. (Räty 2012, 18.)

3) *Oikeuden taipumuksiin ja toivomuksiin vastaavaan koulutukseen:* Sijaishuoltopaikkaa valittaessa lapsen koulunkäynnillä ja sen järjestämisellä on erityinen merkitys (Räty 2012, 18).

4) *Oikeuden turvalliseen kasvuympäristöön ja ruumiilliseen sekä henkiseen koskemattomuuteen:* Lapseen ei ole oikeutta kohdistaa ruumiillista kuritusta kasvatuskeinona, eikä lasta saa alistaa tai kohdella loukkaavasti. Lapsen sijaishuoltopaikan tulee olla myös kykenevä turvaamaan näiden lapsen perusoikeuksien toteutuminen. (Räty 2012, 18-19.)

5) *Oikeuden itsenäistymiseen ja kasvamisen vastuullisuuteen* ja 6) *Mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa omissa asioissaan:* Lapsen tulee saada osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Lapselle tulee antaa mahdollisuus kertoa oma mielipiteensä

päätöksiin ja ratkaisuihin. Lapselle on annettava mahdollisuus tehdä virheitä, joista voi itse oppia ja ottaa vastuuta. (Räty 2012, 19.)

7) *Lapsen kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioon ottaminen*: Sijaishuoltopaikkaa valittaessa on lapsen kielelliset oikeudet turvattava ja huomioitava kulttuuriset ja uskonnolliset tavat (Räty 2012, 19).

Huostaanottoa valmistellessa lapsen tilannetta selvitetään ja arvioidaan yhdessä tämän perheen kanssa. Aina tämä ei ole mahdollista ajan tai tilanteen luonteen vuoksi. (Taskinen 2010, 84.) Työskentelyssä pyritään työskentelemään hyvässä yhteistyössä yhdessä perheen kanssa lapsen edun mukaisesti (Taskinen 2010, 87).

Yhteistyö lapsen sijaishuoltopaikan ja vanhempien välillä on tärkeää, sillä läheisten ihmissuhteiden pysyminen tuo lapselle jatkuvuuden tunnetta. Sijaishuoltoon siirryttäessä on hyvä käydä keskusteluja lapsen ja vanhempien kanssa siitä, mikä on sijoituksen tarkoitus ja millaisia tavoitteita sillä on. Lapsella ja vanhemmalla on usein mahdollisuus käydä tutustumiskäynnillä tulevassa sijaishuoltopaikassa ja varmistua siitä, että paikka on lapselle sopiva. Samalla vanhempi pystyy tutustumaan työntekijöihin ja yhteistyötä päästään aloittamaan. Vanhempi on mahdollisuuksien mukaan sopimassa sosiaalityöntekijän kanssa sijaishuoltoon siirtymiseen liittyvästä aikataulutuksesta. Yhteistyö vanhempien ja sijaishuoltopaikan välillä auttaa luomaan yhteistä näkemystä sijoituksen tavoitteista ja toimimaan niiden mukaisesti. (Saastamoinen 2010, 107-110.)

Vaikka huostaanottoa oltaisiin valmisteltu yhteisymmärryksessä lapsen ja tämän vanhempien kanssa, on heille järjestettävä tilaisuus, jossa he tulevat virallisesti kuulluksi ennen huostaanottopäätöstä. Kuulemiseen on annettava kutsu kirjallisesti. (Taskinen 2010, 97.) Kuulemisissa on kutsuilla mahdollisuus ilmaista oma mielipiteensä huostaanotosta ja sijaishuoltopaikasta (Taskinen 2010, 87). Kuulemisten jälkeen huostaanotosta tehdään päätös. Päätökseen tulee liittää ohjeistus valituksen tekoa varten, sillä asianosaisilla on oikeus tehdä asiasta valitus niin halutessaan. (Taskinen 2010, 105.)

2.2 Huostaanotto herättää tunteita

Huostaanotto vaikuttaa niin lapsen, tämän vanhempien kuin myös lapselle läheisien ihmisten elämään. Huostaanottoon liittyy usein kriisi, josta selviytyäkseen tarvitaan usein ulkopuolista apua. (Taskinen 2010, 85.) Monenlaisista tapahtumista voi olla seurauksena kriisi. Kriisin taustalla voi olla äkillinen muutos tai järkyttävä tapahtuma. Kriisi voi

tulla myös luonnollisen ja ennakoitavan elämäntapahtuman seurauksena. (Suomen mielenterveysseura 2018a.) Traumaattinen kriisi on seurausta tapahtumalle, joka uhkaa elintärkeitä asioita (Suomen mielenterveysseura 2018b).

Kriisitilassa oleva ihminen voi alkuun olla shokissa, jolloin ihminen ei käsitä tapahtumaa todeksi. Shokkitilanteessa käyttäytyminen vaihtelee paljon, jotkut saattavat lamaantua täysin, jotkut sulkevat tunteet ja jatkavat elämää tavalliseen tapaan, jotkut voivat huutaa tai itkeä hysteerisesti. Shokkivaihe antaa aikaa tapahtuneen kohtaamiselle. Shokissa olevan kyky vastaanottaa uutta tietoa on heikko, eikä uudet asian useinkaan jää shokissa olevan mieleen. (Suomen mielenterveysseura 2018c.)

Shokkitilan mennessä ohi kriisissä oleva ihminen kykenee reagoimaan tapahtuneeseen. Tapahtuneen käsittely on alkamassa, johon saattaa liittyä itsesyytöksiä tai syyllisen etsimistä. Reaktiovaiheessa oleva ihminen kaipaa yleensä mahdollisuutta tulla kuulluksi. Ihminen saattaa haluta puhua tilanteestaan jatkuvasti. Puhumisella ja sitä kautta asian käsitellyllä on tärkeä merkitys tapahtuneen hyväksymisen suhteen. Puhumisen kautta ihminen saattaa selkeyttää tapahtunutta itselleen, purkaa tunteitaan, hakea ymmärrystä omalle käytökselleen ja tiedostaa tapahtuneen merkityksen omassa elämässään. (Suomen mielenterveysseura 2018c.)

Kun tapahtuneeseen on kyetty reagoimaan, alkaa käsittelyvaihe. Käsittelyvaiheessa tapahtunut ymmärretään todeksi ja tiedostetaan sen vaikutukset omaan ja muiden elämään. Ihminen kykenee jo ajattelemaan muutakin kuin tapahtunutta, mutta tulevaisuuden suunnittelu on vielä raskasta. Useiin käsittelyvaiheen aikana ruvetaan pohtimaan omaa identiteettiään, vakaumuksiaan ja uskomuksiaan. (Suomen mielenterveysseura 2018c.)

Lopulta alkaa uudelleen suuntautumisen vaihe, jolloin tapahtunut muuttuu osaksi omaa elämää ja kokemusta omasta itsestään. Tapahtuneen kanssa on opittu elämään, eikä se ole jatkuvasti mielessä. Tunnereaktioita, kuten tuskaa voi välillä tapahtuneesta johdun tulla, mutta ihminen kykenee pohtimaan tulevaisuuttaan. Tapahtuma ei enää kuluta omaa mielenterveyttä, vaan on voinut tuoda jopa lisää voimavaroja. (Suomen mielenterveysseura 2018c.)

Tarja Vierula on laatinut tutkimuksen, jonka tarkoituksena on ollut tarkastella minkälaisia muutoksia huostaanotto aiheuttaa vanhempien henkilökohtaisessa elämässä. (Vierula 2016, 262.) Hän keräsi aineistoa vuosina 2010-2012, teemahaastattelemalla kuuttatoista huostaanotettujen lasten vanhempaa (Vierula 2016, 267).

Huostaanotto herättää vanhemmissa voimakkaita tunteita. Tunteet saattavat herätä jo huostaanottoprosessin alkuvaiheilla tai ennen tätä vanhemmuutta arvioitaessa. Perheen saadessa avohuollon tukitoimia, kuten perhetyötä, syntyy pelon ja häpeän tunteita. Pelko liittyy ajatukseen mahdollisuudesta menettää lapsi ja vanhemmuudessa epäonnistumiseen. Pelkoa tunnetaan myös siitä, mitä muut ihmiset ajattelevat. Tähän liittyy myös häpeä, hävetään palvelujen tarvetta ja sitä jos muut saavat sen selville. (Vierula 2016, 272-273.)

Lapsen sijoituksen tullessa todeksi koetaan useimmiten suurimmat tunnereaktiot, vaikka asiaan olisi voinut valmistautua etukäteen. Tällöin lapsen kotoa poissaolo muuttuu todeksi ja asiat konkretisoituvat. Huostaanotto saatetaan ymmärtää järjellä, ymmärretään sen olevan lapsen parhaaksi, mutta silti huostaanotto voi olla mahdollittoman oloista hyväksyä tunne tasolla. Ote elämästä katoaa, eikä millään ole mitään väliä. Lapsen huostaanotto saattaaakin toimia erityisesti naisten kohdalla syrjäytymistä nopeuttavana tekijänä ja tilanteeseen saatetaan hakea apua päihteistä. Sosiaalityöntekijät edustavat vanhemmille niitä, jotka ovat vieneet lapsen pois. Tästä syystä sosiaalityöntekijät voivat joissain tapauksissa, joutua vanhempien vihan ja kiukun kohteiksi. (Vierula 2016, 273-274.)

Huostaanoton alkuaikoina vanhempia huolettaa kuinka lapsen arki sujuu; Saako tämä nukuttua, syökö hän tai millainen sijoituspaikan ilmapiiri on? Tuskallisiksi vanhemmat kokevat huostaanoton alkuun liittyvän lasten koti-ikävä ja itkun. Syyllisyyttä vanhemmat kokevat lasten huostaanotosta ja siitä, mitä lapset heistä pohjimmiltaan ajattelevat. Huolta koetaan myös lasten tulevaisuudesta ja siitä, onko lapsen mahdollista kiinnittyä ympäristöönsä. (Vierula 2016, 275.)

Huomioitavaa on, että kaikki vanhemmat eivät koe huostaanottoa tuskalliseksi. Huostaanotto voi olla joillekin vanhemmille helpotus; lapsi saa huolenpitoa ja paremman lapsuuden kuin itse pystyisi tarjoamaan. (Vierula 2016, 276.)

2.3 Huostaanoton purkaminen

Huostaanotto ei ole ikuinen ratkaisu, vaan huostaanotto on voimassa toistaiseksi. Huostaanotto on purettava heti, kun sille ei ole enää edellytyksiä. Työskenneltäessä sijaishuollossa on työtä tehtävä perheen jälleenyhdistämistä kohti, niiden asioiden parantamiseksi, joiden vuoksi huostaanottoon on päädytty. (THL 2018b.)

Työskentelyn pohjalle laaditaan lapselle asiakassuunnitelma. Asiakassuunnitelman laatimiseen osallistuvat lapsi itse, tämän vanhemmat ja lapsen sijaishuoltopaikan edustaja(t). Tarvittaessa asiakassuunnitelman laatimiseen voi myös osallistua muita lapsen nimeämiä lapselle läheisiä ihmisiä. Asiakassuunnitelmaan kirjataan ne asiat, joihin pyritään vaikuttamaan, millä keinoin ja missä aikataulussa. Asiakassuunnitelmaan kirjataan myös mahdolliset eriävät mielipiteet sovituista asioista. Asiakassuunnitelma on päivitettävä vähintään kerran vuodessa ja aina tarvittaessa. (Räty 2012, 241.)

Asiakassuunnitelmaan laadittujen tavoitteiden tulisi olla mahdollisimman konkreettisia ja selkeitä, jotta lapsen tai tämän vanhempien on helppo niihin sitoutua. Asetettujen tavoitteiden tulee olla toteuttamiskelpoisia ja saavutettavissa. Huostaanotetun lapsen asiakassuunnitelmaan on myös kirjattava sijaishuollon tarkoitus ja tavoitteet. (Räty 2012, 246-247.)

Kun huostassapidon lopettamista harkitaan, tulisi asiaa pohtia lapsen edun näkökulmasta. Perheen jälleenyhdistämisen esteeksi voi muodostua pitkään jatkunut sijoitus. Tällöin tulee erityisesti arvioida kuinka pitkään jatkuneen sijoituksen päätyminen vaikuttaa lapsen kehitykseen. Huostaanotetulle lapselle turvallisten ja pysyvien ihmissuhteiden merkitys on suuri, sillä usein huostaanoton taustalla on epävakaat ja epäsuotuisat ihmissuhteet ja kasvuolot. (THL, 2018b.)

Lastensuojelun keskusliitto keräsi alkukesällä 2013 tietoa perheiden jälleenyhdistämisen edellytyksistä ja toimivuudesta sijaishuoltopaikoilta ja sosiaalityöntekijöiltä verkkokyselyllä. Vastauksia kertyi sijaishuoltopaikoilta 101 kappaletta ja sosiaalityöntekijöiltä 18 kappaletta. Vastausten pohjalta käy ilmi, että ennen kuin perheen jälleenyhdistäminen on mahdollista toteuttaa, huostaanoton tai sijoituksen syyn on pitänyt poistua. Vanhempan tai vanhemman tilanteeseen liittyviä edellytyksiä, ovat muun muassa vanhemman riittävä ja riittävän nopea kuntoutuminen, vanhemman tilanteen kohentuminen, kyky toimia yhteistyössä, kyky toimia vanhempana ja vastata lapsen tarpeisiin. Vanhemman työssäkäynti, taloudellinen tilanne ja oma asunto mainittiin myös perheen jälleenyhdistämistä edesauttavina edellytyksinä. (Hoikkala & Heinonen 2013, 34.)

Lapsiin kohdistuvia edellytyksiä perheen jälleenyhdistämistä ajatellen on lapsen oma halu kotiin palaamiseen, lapsen kotiuttamiskuntoisuus tai tilanteen riittävä kohentuminen sekä se, että lapsi tuntee perheen ja kykenee luottamaan siihen. Keskeisiksi edellytyksiksi nimettiin lapsen ja vanhemman välinen yhteydenpito, tunne- ja kiintymyssuhteen

olemassaolo, turvallisuus ja luottamus. Vastauksissa nähtiin erittäin tärkeänä, että perheen jälleenyhdistäminen tapahtuu lapsen omasta toiveesta. Myös näissä vastauksissa kävi ilmi kuin myös THL:n sivuilta, ettei sijoituksen alkamisesta saisi olla kulunut liian pitkää aikaa. (Hoikkala & Heinonen 2013, 35.)

Perheen jälleenyhdistämisen nähtiin vastauksissa onnistuvan parhaiten, kun se tapahtuu suunniteltuna ja rauhallisena prosessina, jonka toteutukseen on eri osa puolet sitoutuneet. Tärkeänä nähtiin, että kotiin siirryttäisiin portaittain ja sovitut kotilomat ja tapaamiset sujuisivat sovitusti. Asiassa painotettiin kaikkien osapuolten välistä kunnioitusta ja yhteistyötä. Erityisen tärkeänä nähtiin, että lapsen tarvitsemat palvelut ovat järjestettävissä myös lapsen kotoa käsin. (Hoikkala & Heinonen 2013, 35.)

Joissain tilanteissa ajateltiin, että olisi parasta, ettei perheen jälleenyhdistämisen edistämiseksi tehtäisi töitä. Tällaisiksi tilanteiksi mainittiin muun muassa vanhempien puolelta väkivaltaisuus tai sen uhka, välinpitämättömyys lasta kohtaan, kyvyttömyys vastata lapsen tarpeisiin, kyvyttömyys tunnistaa lapsen vaikeuksia, käsittelemättömät tunteet ja tunnekylläisyys, jatkuvat sopimusten rikkomiset ja ailahtelevaisuus. Lapsen puolelta tällaisiksi mainittiin muun muassa vanhempien pelkääminen, oireilu kotilomien jälkeen ja sijais-huoltopaikkaan kiinnittymisen. (Hoikkala & Heinonen 2013, 36.)

3 VANHEMMUUDEN TUKEMINEN

3.1 Perhetyö sijaishuollossa

Sijaishuollossa, kuten kaikessa lastensuojelutyössä, tavoite on tehdä yhteistyötä lapsen ja hänen läheistensä kanssa. Läheistyöllä tarkoitetaan kaikkea sitä työtä, jonka tavoite on edistää lapselle tärkeiden ihmisten kanssa tehtävää työskentelyä. Läheistyössä huomioidaan erityisesti se, keitä ihmisiä lapsi itse pitää merkityksellisinä ja tärkeinä elämässään. Läheiset ihmiset voivat olla eri ihmisiä, mitä työntekijät tai vanhemmat lapselle läheisiksi mieltävät. Tärkeää on kuunnella aidosti lapsen omaa kokemusta siitä, ketkä ihmiset hän haluaa elämässään pitää läsnä. Ammatillaisen tekemä suunnitelmallinen lastensuojelutyö on aina lasta ja läheisiä osallistavaa ja yhtenä tavoitteena on lapsen ja perheen suhteiden vahvistaminen ja työstäminen. On tärkeää, että lapsen asiakassuunnitelmaan on kirjattu, miten lapsi pitää yhteyttä läheisiin ihmisiinsä. Lastensuojelutyössä lapsen läheisiä ihmissuhteita käsitellään myös lapsen kasvun ja kehityksen tukemisen näkökulmasta. Työntekijän vastuulla on kartoittaa, millä tavoin lapsen läheiset voivat olla mukana tukemassa lasta ja hänen kasvuaan. Läheisillä ihmisillä on myös merkitystä lapsen identiteetin muodostumisessa ja persoonan kehitys muotoutuu suhteessa läheisiin ihmisiin. (THL 2016.)

Perhetyöksi ymmärretään usein kotiinpäin tehtävä lastensuojelun perhetyö, mutta sijaishuollossa olevien lasten ja heidän perheidensä kanssa tehtävää työtä voidaan myös kutsua perhetyöksi. Perhetyötä tehdessä työntekijät ymmärtävät, että perheellä on lapselle suuri merkitys ja perheen kautta lapsi oppii erilaisia ajattelu- ja käyttäytymismalleja. Vanhempien mahdolliset ongelmat heijastuvat myös lapseen. Perhetyötä on mahdollista toteuttaa puhelimitse, perhetapaamisina, keskustelemalla perheen kanssa ja kotikäynteinä. On tärkeää ottaa huomioon, millaisia yhteisiä ja yksilöllisiä tarpeita perheenjäsenillä on. (Rönkkö & Rytönen 2010, 38-40.)

Toimivan yhteistyön vuoksi vanhemman kokemus kohdatuksi ja kuulluksi tulemisesta on tärkeää. Työntekijä voi edistää hyvän vuorovaikutussuhteen muodostumista suhtautumalla vanhempaan arvostavasti ja kuuntelemalla hänen mielipiteitään ja kokemuksiaan. Toivon luominen tulevaisuutta kohtaan ja avun saaminen tässä hetkessä on myös olennaista vanhemman tukemisessa. Toimiva tiedonkulku auttaa vuorovaikutussuhteen luomisessa. Kohtaamattomuutta voi syntyä, mikäli vanhempi kokee tulleen mitätöidyksi

tai hänen puolestaan oletetaan asioita. Toisinaan työntekijät saattavat asettaa työyhteisössä perheelle erilaisia tavoitteita kuin mitä yhdessä on keskusteltu, minkä vuoksi olisi tärkeää pitää tavoitteet aina samanlaisina ja niin, että vanhemmat ovat tietoisia heitä koskevista asioista. (Rönkkö & Rytönen 2010, 53-54.)

Avoimuus ja vanhempien pitäminen ajan tasalla ovat edellytyksiä toimivalle yhteistyölle. Vanhempien ja läheisten luottamuksen saaminen voi olla toisinaan haastavaa, esimerkiksi tahdonvastaisen huostaanoton vuoksi. Ristiriitoja voi muodostua, sillä lapsen huostaanottoon liittyy voimakkaita tunteita. Vanhempien on tärkeää olla tietoisia syistä ja perusteluista, jotka ovat johtaneet lapsen huostaanottoon. Vanhempien näkemysten huomioiminen ja heidän mielipiteidensä aito kuuleminen ovat edellytyksiä toimivan yhteistyön alkamiselle. Tahdonvastainenkaan huostaanotto ei välttämättä ole este yhteistyölle, mikäli asiakasta arvostetaan ja hänen mielipiteensä otetaan vastaan. Vanhempi tarvitsee tilaa omien ajatuksiensa kertomiselle ja työntekijän on hyvä olla valmiina vastaanottamaan vanhemman kertomia asioita ilman ennakoasenteita. Vanhemman sen hetkistä kokemusta tulee kunnioittaa ja antaa hänelle aikaa prosessoida tilannettaan. Asiakirjoissa, kuten asiakassuunnitelmassa, on hyvä näkyä vanhempien voimavaroja. Hyvien asioiden ylös kirjaaminen voi auttaa rakentamaan myönteistä suhdetta niin lasten ja vanhempien kuin vanhempien ja työntekijöidenkin välillä. (THL 2018c.)

Lastensuojelun sijaishuollossa tärkeää on osata toimia dialogisesti ja kuunnella mitä asiakkaalla (lapsella tai läheisellä) on sanottavanaan. Yhtenä tavoitteena työskentelyssä pidetään asiakkaan voimaantumista. Voimaantumisella tarkoitetaan ihmisen vahvistumista tai sisäisen voiman tunteen kasvua, joka syntyy omien oivallusten ja kokemusten kautta. Työntekijän perehtyneisyys asiakkaan kokemukseen ja aktiivinen kuuntelu edesauttavat asiakkaan voimaantumista. Välittämisen ja turvallisuuden tunteet työntekijän ja asiakkaan välillä auttavat asiakasta. (Ekström ym. 2008, 24-25.) Dialogisuus on vuorovaikutusta eli kommunikointia kahden ihmisen välillä. Tärkeää dialogisuudessa on tasa-vertaisuus, ohjaaja ei asetu ohjattavan yläpuolelle vaan kunnioittaa asiakkaan määräysvaltaa omaan elämäänsä. Luottamus ja avoimuus näyttäytyvät tärkeinä. Molemmilla osapuolilla on osuutensa vuorovaikutuksen onnistumisessa, dialogisuus ei voi olla yksipuolista. (Mäkinen ym. 2011, 138.)

Lapsella on sijaishuollon aikana oikeus olla yhteydessä ja tavata hänelle läheisiä ihmisiä, kuten vanhempia ja sisarusia. Lapsi voi vastaanottaa vieraita sijaishuolto paikassa tai vieraila heidän kanssaan sijaishuolto paikan ulkopuolella. Lapsella on myös oikeus pitää

läheisiinsä yhteyttä muulla tavoin, kuten esimerkiksi puhelimella tai kirjeitse. Sijaishuoltopaikan velvollisuus on tukea lapsen ja vanhempien välistä yhteydenpitoa, sekä muiden läheisten ja lapsen suhdetta. Sijaishuoltopaikan etäisyys on järjestettävä niin, että se ei muodostu esteeksi lapsen ja läheisten yhteydenpidolle. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417 § 54.)

3.2 Vanhemman kuntoutumisen tukeminen

Vanhempien kokemuksia tuesta ja lastensuojelutyön aikaisesta vanhemmuudesta on Suomessa tutkittu Miia Pitkäsen (2011) ”Vastuun paikka!” -käytäntötutkimuksessa, jossa keskityttiin vanhempien kokemuksiin tuen saannista ja vanhemmuuden kokemuksesta lapsen sijoituksen aikana. Tutkimuksessa haastateltiin 14 vanhempaa, jonka lapsi oli sijoitettuna kodin ulkopuolelle huostaanotettuna. Vanhemman kuntoutuminen on toisinaan jäänyt lapsen sijoitusprosessissa vähäiseen rooliin. Lapsen vastuusosiaalityöntekijällä on velvollisuus huolehtia myös vanhemman tuesta, mutta usein sosiaalityöntekijä on ollut selvästi vain lasta varten. Moniammatillinen työ ja ammatillinen tuki on hajautunutta ja vanhempien omalla aktiivisuudella on vaikutusta siihen, millaista tukea he saavat. (Pitkänen 2011, 5-8.)

Lapselle tehtävän asiakassuunnitelman lisäksi myös lapsen vanhemmille on lain mukaan tehtävä erillinen vanhemmuuden tukemiseksi tarkoitettu asiakassuunnitelma, mikäli sen laatiminen katsotaan tarpeelliseksi. Vanhempien asiakassuunnitelmiin voidaan ottaa tarvittaessa mukaan muita ammattilaisia kuten päihde- ja mielenterveyshuollon työntekijöitä. Lisäksi lapsen asiakassuunnitelmassa on tultava ilmi, miten lapsen vanhempien kanssa toteutetaan yhteistoimintaa, millaista tukea vanhemmat tarvitsevat ja suunnitelmaan kirjataan myös tavoite mahdollisesta perheen jälleenyhdistämisestä. Asiakassuunnitelmaa tarkistetaan vähintään kerran vuodessa. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417 § 30.)

Kuntoutumisen yhtenä kantavana voimana on vanhemmuus itsessään. Lastensuojelutyöllä on myös vahva rooli siinä, kokeeko vanhempi saaneensa tukea. Vanhemman kokemus oman roolinsa merkityksellisyydestä edesauttaa vanhemman kuntoutumista. Eri-laisista palveluista, läheissuhteista ja oman sitoutumisen vahvistumisesta on muodostunut monelle vanhemmalle sijoitusprosessin aikainen tuki. (Pitkänen 2011, 7.) Parhaimmassa tapauksessa lastensuojelutyö kohdistuu perhekokonaisuuteen, jossa jokaisen yksilön on perheenjäsenenä mahdollisuus saada tukea. Sijoituksen myötä perheen väliset

suhteet ja roolit voivat muuttua, mutta lapsen oikeus omiin vanhempiinsa ja suhteen ylläpito korostuvat. Vanhemman hyväksyvä suhtautuminen lapsen sijoitukseen ja tuen saanti omaan elämäntilanteensa edesauttavat myös lapsen tilannetta ja lapsen edun toteutumista. (Pitkänen 2011, 21.)

Lapsen sijoitus voi vaikuttaa vanhemman kuntoutumisen edellytyksiin monella tavoin. Mikäli vanhempien on vaikea hyväksyä lapsensa sijoitusta, se voi vaikeuttaa vanhemman kykyä ottaa apua vastaan. Vanhemmat voi myös tuntea lapsensa sijoituksesta syyllisyyttä ja häpeää, eivätkä he halua tästä syystä puhua sijoituksesta sukulaisilleen tai muille läheisilleen. Jos vanhemman tilanteeseen liittyy edellä kuvattuja asioita, vaarana on vanhemman eristäytyminen ja hänen ongelmiansa syveneminen. Vanhemman tilanne ja sijoituksen herättämät tunteet voivat vaikuttaa hänen omaan kuntoutumisprosessiinsa. Uudessa tilanteessa vanhempi tarvitsee aikaa ja tukea lapsen sijoituksen aiheuttaman kriisin työstämiselle, sillä sijoitukseen liittyvien asioiden työstäminen voi hidastaa vanhemman omaa kuntoutumista. Vertaisryhmä voi olla joillekin vanhemmille hyvä vaihtoehto ja tukimuoto. Vanhemmalla on tällöin mahdollisuus keskustella ja jakaa kokemuksia samassa tilanteessa olevien ihmisten kanssa ja saada tukea ja ymmärrystä. Kynnys vertaisryhmään tulemiseen voi kuitenkin olla monelle vanhemmalle korkea. Olisi tärkeää, että vanhempien vertaisryhmä toteutettaisiin muualla, kuin sijoituksesta vastaavien sosiaalityöntekijöiden toimesta. (Kujala 2003, 14-15.)

Vanhempi voi saada tukea VOIKUKKIA-vertaistukiryhmästä, joita järjestetään ympäri Suomea. Ryhmät on tarkoitettu vanhemmille, jotka ovat kohdanneet lapsen sijoituksen kodin ulkopuolelle. VOIKUKKIA-ryhmä on ammattilaisten ohjaama ja tavoitteena on auttaa vanhempaa käsittelemään huostaanoton aiheuttamia tunteita. Vanhempi voi saada ryhmästä vertaistukea ja kokemuksen siitä, että hän ei ole ainoa samankaltaisessa elämäntilanteessa. Ryhmässä ammattilaiset auttavat vanhempaa pohtimaan omaa selviytymistään ja vahvistamaan vanhemmuuttaan. Vanhemman vahvistuminen on aina yhteydessä myös lapsen hyvinvointiin. Ryhmät ovat suljettuja ja luottamuksellisia. Vanhempi voi päästä mukaan ryhmään sosiaalityöntekijän kautta tai ottamalla yhteyttä oman paikkakunnan ryhmänvetäjään. Turussa järjestetään VOIKUKKIA-vertaisryhmiä. (Voikukkia 2018.)

Vanhemmat tarvitsevat tukea lapsen sijoitukseen liittyvien tunteiden käsittelyssä. Lapsen sijoitus kodin ulkopuolelle on vanhemmalle kokemus lapsen menettämisestä ja vanhempi tarvitsee aikaa ja tukea oman elämänsä järjestelyyn ja selvittelyyn. Vanhemman

uusi rooli etävanhempana vaatii oman työstämisen vanhemman taholta. Kun vanhemuus siirtyy biologiselta vanhemmalta muulle taholle, vanhemmalla on usein takanaan pitkä kehityskulku nykyiseen tilanteeseen. Vanhemmalla on mahdollisesti taustallaan jo aiempia vaikeuksia, jolloin lapsen sijoituksen hetkellä voimavarat ovat usein hyvin vähissä. Syvempiin vaikeuksiin joutumisen riski on olemassa ja vaikeat tunteet voivat estää vanhempaa ottamasta vastaan apua omiin vaikeuksiinsa. On erittäin tärkeää, että vanhempi saa kriisiapua ryhmässä tai yksilöllisesti. (Kujala 2003, 15-16.)

Hiltusen (2015) tutkimuksessa yhdeksi äitien voimaantumista hidastavaksi tekijäksi löydettiin luottamuksen menetys sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöitä kohtaan. Erityisesti sosiaalityöntekijän taholta tulleet ongelmakeskeiset kommentit tai dokumentteihin kirjaamatta jääneet myönteiset asiat kaihersivat äitien voimia. Äidit toivovat huostaanoton hetkellä, että tukea olisi helpommin saatavilla ja sitä heille myös tarjottaisiin, huolimatta siitä, ovatko he sitä juuri siinä hetkessä valmiita vastaanottamaan. Moni äiti koki, ettei heti huostaanoton tapahduttua ollut vielä valmis ottamaan vastaan tukea, mutta kokemus tuen tarjoamatta jäämisestä on jäänyt mieleen. (Hiltunen 2015, 134-140.)

Kuntoutuksen palveluohjaus on prosessi, jossa asiakkaan apuna oleva työntekijä auttaa asiakasta palveluiden valitsemisessa ja huolehtii palveluiden tarkoituksenmukaisuudesta, eli siitä että kyseiset palvelut ovat asiakkaalle hyödyllisiä. Palveluiden tarpeellisuuden arviointi kuuluu osaksi palveluohjauksen prosessia ja tämä tapahtuu yhteistyössä asiakkaan kanssa. Keskustelutuki ja yksilöllisyys korostuvat mielenterveyskuntoutuksen palveluohjauksessa. Palveluohjauksen perusmallin mukaan palveluohjaaja tuntee asiakkaalle suunnattua palveluverkostoa ja auttaa kuntoutujaa palveluviidakossa, etsien asiakkaalle soveltuvat palvelut. (Härkäpää & Järvikoski 2011, 238-239.) Vanheman palveluohjaajana voi toimia esimerkiksi lapsen sosiaalityöntekijä tai sosiaalitoimiston sosiaaliohjaaja.

Lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen vanhemmat saattavat tarvita kuntoutuakseen sosiaalista kuntoutusta. Sosiaalisessa kuntoutuksessa vanhemman osallisuus ja toimintakyky voivat kasvaa, mikäli vanhemman kyky selvitä omassa arjessaan on heikentynyt esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyyden, päihde- ja mielenterveysongelmien tai köyhyyden vuoksi. Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan tukea, jossa sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön keinoin tuetaan ihmistä vahvistamalla hänen sosiaalista toimintakykyään ja edistämällä hänen osallisuuttaan. Sosiaalinen kuntoutus voi auttaa ihmistä selviämään paremmin omassa arkipäivässään ja vahvistaa vuorovaikutussuhteita. (Kuntoutusportti 2016.)

Vanhemman kuntoutumisprosessissa ovat tärkeää tavoitteellisuus ja yhteiset tavoitteet. Kuntoutumisessa ei ole kyseessä asiakkaan yksin tekemä työ, vaan kuntoutumisessa edellytyksenä prosessi, jossa asiakas ja työntekijä työskentelevät yhdessä. Työntekijä pystyy omalla toiminnallaan tukea vanhempaa tämän muutosprosessissa auttamalla vanhempaa muutosprosessin alkuun ja tukemalla tätä muutosprosessin aikana. Muutosprosessin käynnistymiseksi tarvitaan vanhemman omaa motivaatiota. Muutosprosessin aikainen tuki muodostuu työntekijän kyvystä tehdä näkyväksi jo tehtyä työtä vanhemmalle, sanoittamalla asioita, jotka vanhempi on jo saavuttanut. Tärkeää on myös se, että työntekijä luo arvostavan ja vuorovaikutukseltaan toimivan ilmapiirin. (Pitkänen 2011, 23.)

Kaavio 1. Kuntoutuminen lastensuojelussa (mukaillen Pitkänen 2011, 24.)

Työntekijältä ja asiakkaalta vaaditaan joustavuutta ymmärtää kuntoutuminen pitkänä prosessina, joka ottaa aikaa ja sisältää erilaisia vaiheita. Kuntoutumiselle on olennaista,

että edistysaskeleista huolimatta välillä prosessissa mennään myös taaksepäin. Työntekijä voi tukea vanhempaa ymmärtämään kuntoutumisprosessiaan ja sietämään keskenkärsivyyttä. Kuntoutumisen kautta vanhempi saa lisää voimavaroja, elämänhallinta kasvaa ja vastuu omasta ja lapsen elämästä lisääntyy. Lastensuojelun sosiaalityössä kuntouttavalle työlle ei ole olemassa olevia tarkasti rajattuja sisältöjä, vaan kuntoutuksen sisältö määräytyy aina vanhemman tarpeen mukaan. Olennaisinta on toimia tavoilla, jotka vastaavat vanhemman tarpeita ja tukevat hänen voimaantumistaan. (Pitkänen 2011, 24-25.)

3.3 Vanhemmuus sijaishuollon aikana

Lapsen sijaishuollon aikana kasvatusvastuu on sijaishuollosta vastaavalla taholla, kuten lastenkodilla. Vanhemmille on kuitenkin tärkeää, että he saisivat huoltajina olla mukana lasta koskevien päätösten teossa ja monet kuvaavat oman vanhemmuutensa rinnakkaisena vanhemmuutena sijaishuollon kanssa. Tämän kaltainen rinnakkainen vanhemmuus on mahdollista, mikäli vanhempien roolia lapsen elämässä tuetaan ja yhteistyö vanhemman ja sijaishuoltopaikan välillä on avointa ja toimivaa. (Pitkänen 2011, 7-8.)

Pitkäsen (2011) tutkimusaineistossa vanhemmat olivat enimmäkseen tyytyväisiä sijaishuoltoon, riippumatta siitä, oliko lapsi sijoitettuna sijaisperheeseen vai lastenkotiin. Vanhempien tyytyväisyyttä lisäsi se, jos he olivat päässeet itse aktiivisesti mukaan sijoitusprosessiin ja lapsen sijaishuoltomuodon valintaan. Tärkeää vanhemmille oli se, että he tiesivät millaista arkea lapsi viettää. Myös yhteisten pelisääntöjen luominen oli vanhemmille tärkeää. Laitosmuotoisessa sijaishuollossa asuvien lasten vanhemmat kuvasivat sen olevan lapsen kannalta soveltuvin ratkaisu, eikä laitospuoltoa pidetty huonompana vaihtoehtona sijaisperheeseen nähden. Eniten vanhempia huoletti lastenkodissa asuvan lapsen kohdalla se, pystytäänkö lastenkodissa rajaamaan lasta riittävästi. Positiivisina puolina vanhemmat näkivät sen, että lastenkodissa haluttiin neuvotella yhteisten sääntöjen puolesta. Yhteisen kasvatusnäkömyksen ja johdonmukaisuus olivat vanhemmille tärkeitä. (Pitkänen 2011, 77-79.)

Vanhempi voi omalla toiminnallaan auttaa lastaan paljon. Vanhemman hyväksyvä suhtautuminen sijoitukseen auttaa lasta kiinnittymään sijaishuoltopaikkaan. Rinnakkainen vanhemmuus sijaishuollon ja vanhemman välillä on mahdollista, mikäli vanhempi pystyy hyväksymään sijoituksen siitä huolimatta, että vanhempi toivoisi voivansa huolehtia lapsestaan täysipäiväisesti. Vanhemman näkökulmasta tärkeää on, että hänelle annetaan

edelleen mahdollisuus ylläpitää suhdettaan lapseensa. Sijaishuollon aikaisessa vanhemmuudessa arjen vastuu on sijaishuoltopaikalla, mutta vanhemman ja lapsen välisessä suhteessa ainutlaatuisista on heidän välisensä tunneside. (Pitkänen 2011, 92.)

Sijoituksen jälkeen vanhemmat tarvitsevat tukea, sillä lapsen huostaanotto on kriisitilanne. Myös lapsen kannalta on tärkeää, että hän tietää jonkun pitävän huolta hänen vanhemmistaan. Kuntoutuminen on lapsen kotiinpaluun edellytys. Huostaanottoprosessissa sijoitus ei ole vielä ratkaisu perheen tilanteeseen, vaan sijoituksen jälkeinen työ. Kaikki suuret asiat kuten huostaanotto ja kotiin palaaminen vaativat psyykkistä työtä lapselta sekä vanhemmalta. (Sinkkonen 2012, 179-180.)

Vanhempien ja lasten välisen yhteydenpidon säilymisen on havaittu olevan yhteydessä matalampaan masennuksen ja käytöshäiriöiden ilmenemiseen lapsilla. Sijoitettuina olevilla tytöillä on suurempi masennukseen, kun pojilla puolestaan on suurempi käytöshäiriöiden riski. Yhteydenpito biologiseen äitiin ennustaa lapsen matalampaa alttiutta väkivaltaan. Tulosten mukaan voidaan olettaa, että jos vanhemman ja lapsen välistä yhteydenpitoa tuetaan, näiden oireiden ilmeneminen lapsilla vähenee. Kiintymyssuhdeteorian mukaan lapselle on hyödyllistä olla yhteydessä biologisten vanhempiensa kanssa, vaikka kiintymyssuhteen muodostumisessa olisi ollut haasteita. Yhteydenpito vanhemman kanssa voi vaikuttaa positiivisesti lapsen mielenterveyteen. (McWey ym. 2010.)

Lapsen traumaattisten kokemusten vuoksi hän tarvitsee turvallisia olosuhteita, sillä ilman pysyvyyttä ja turvaa lapsi ei pysty muodostamaan kiintymyssuhdetta. Lapsen turvallisen kehityksen kannalta olisi hyvä, että hän pystyisi muodostamaan kiintymyssuhteen edes yhteen aikuiseen, sillä se turvaa hänen kehitystään. (Sinkkonen 2015b, 173-174.)

Kiintymyssuhdeteorian mukaan ihmisellä on tarve saada tunneside muutamiin läheisiin ihmisiin. Ihmisen kiintymyssuhdemallin muodostumiseen liittyy se, miten hänestä on pidetty huolta varhaislapsuudessa. Aikuisen käyttäytymisen mukaan lapsi muodostaa oletuksia ja työmalleja siitä, mitä seuraavaksi tapahtuu. Kun lapsi saa tarvitsemaansa hoivaa, kuten nälän tyydyttäminen, hän oppii luottamaan siihen, että aikuinen huolehtii hänestä. Perustarpeiden täyttymisestä lapselle kehittyy hiljalleen ymmärrys siitä, että häntä rakastetaan. Kiintymyssuhde voi kuitenkin häiriintyä, jos lapsen hoito on epäjohtonmukaista ja ennakoimatonta. Lapsi ei voi luottaa siihen, että hän saa apua sitä tarvitessaan. Turvallisessa kiintymyssuhteessa lapsi osaa tunnistaa omia ja muiden ihmisten tunteita. Häiriintynyt kiintymyssuhde voi puolestaan aiheuttaa altistumista mielenterveyden häiriöille. Kiintymyssuhteet voidaan jakaa kolmeen eri malliin, jotka ovat turvallinen, turvaton-

välttelevä ja turvaton-ristiriitainen(ambivalentti). Lievinä muotoina turvaton kiintymyssuhde ei välttämättä ole vaaraksi lapsen kehitykselle, esimerkiksi Suomessa vanhempi sukupolvi on kasvanut valtaosin ilmapiiressä, jossa välttelevä kiintymyssuhde on ollut valalla. Turvallinen kiintymyssuhde on yhteydessä hyvään sosiaaliseen ja tiedolliseen kehitykseen. (Sinkkonen 2015a, 23-27.) Lastensuojelun työntekijällä on mahdollisuus tukea lapsen ja vanhemman välisen kiintymyssuhteen muodostumista ja auttaa sen korjaamisessa. Lapsen sijaishuollon aikana työntekijät voivat auttaa vanhempaa ymmärtämään paremmin lapsen tunnereaktioita ja tukea vanhempaa lapsen tunteiden käsittelyssä. Työntekijän tuella vanhemman on mahdollista oppia säätelemään paremmin omia tunteitaan ja ottaa vastaan lapsen voimakkaitakin tunteenpurkauksia.

Sijoitus ei välttämättä auta vanhempaa ja lasta rakentamaan parempaa suhdetta, sillä vaikeuksista huolimatta lapsella ja vanhemmalla on voinut jo ennestään olla paljon hyviä ja toimivia asioita. Lapsi säilyy usein aktiivisesti vanhemman mielessä ja lapsen vointia ja kuulumisia mietitään paljon. Lapsen sijoituksen vaikutukset lapsen tulevaisuuteen mietityttävät vanhempia. Lapsen hyvinvointi ja edistyminen toimivat usein myös vanhemman tilanteen kannattelevana tekijänä. Vanhemmat myös usein halusivat tukea lapsensa oikeutta vanhempaan ja sitä, että lapsella on oikeus päättää miten vanhemman ja lapsen välinen suhde toteutuu. (Pitkänen 2011, 92-93.)

Päihderiippuvuudesta kuntoutuvien vanhempien kokemuksia on tutkittu Arja Ruisniemen (2006) teemahaastatteluissa, jossa aiheena olivat minäkuva, yhteisöllisyys ja vanhemmuus. Ensimmäinen haastattelu toteutettiin kuntoutuksen alkaessa, toinen päihdekuntoutuksen jälkeen ja kolmas haastattelu vuoden tai kaksi vuotta kuntoutuksen jälkeen. Haastatteluissa selvitettiin muun muassa sitä, miten vanhemmuuden käsitys on muuttunut kuntoutumisprosessin aikana. Päihdekuntoutuksessa olevat vanhemmat kertoivat kuntoutuksen alussa toiveenaan olevan vanhemmuudesta nauttimisen. Kuntoutuksen jälkeen vanhemmat toivat esille heissä tapahtuneen muutoksen vanhemmuuden osalta, erityisesti vanhemmuudesta nauttimisen osalta. Vanhemmat pystyivät kuntoutuksen jälkeen kuvaamaan oman hyvinvointinsa yhteyttä lapsen hyvinvointiin. Vanhemmat myös tunnistivat enemmän niitä ominaisuuksia, joita vanhemmuuteen liittyy ja millaiset asiat rajoittavat vanhemmuutta. Erityisesti äidit puhuivat kuntoutumisen jälkeen siitä, että he ovat oppineet näkemään vanhemmuutensa hyvänä asiasta, josta voi nauttia. Äitiyden rooli ei enää tuntunut heistä taakalta. Päihderiippuvuudesta kuntoutuessa vanhemmuus voi olla vanhemmalle toipumista edistävä elementti. Vanhemmat kokivat vanhemmuu-

tensa tärkeäksi ja uuden minäkuvan muodostumista tukevana. Tutkimukseen osallistuneista vanhemmista kaikkien vanhempien lapset olivat huostaanotettuina vanhemman kuntoutuksen aikana, mutta huostaanotot oli pystytty purkamaan kuntoutuksen jälkeen. Tärkeää on, että vanhemmuus huomioidaan päihdekuntoutuksessa, sillä se on monelle vanhemmalle tärkeä toipumista edistävä tekijä. (Ruisniemi 2006, 165-187.)

Vanhemmille on usein tärkeää, että vanhemmuuden sosiaalinen identiteetti on mahdollista säilyttää lapsen sijoituksen aikana. Vanhempien kokemukset lapsen sijoituksesta vaihtelevat, osa vanhemmista kokee lapsen sijoituksen lapsen menettämisenä, osa taas ei. (Pitkänen 2011, 84.) Pitkäsen (2011) tutkimuksessa vanhemmat eivät korostaneet lapsen menettämistä (Pitkänen 2011, 84), kun taas puolestaan Hiltusen (2015) tutkimukseen osallistuneista äideistä monella lapsen menettämisen tunne oli voimakas. Joillekin äideille lapsen huostaanotto on tuntunut äitiyden menettämiseltä. Äidit kuvasivat, että tunne lapsen menettämisestä oli vahva, mutta tunneside lapseen säilyi sijoituksesta huolimatta. (Hiltunen 2015, 105-110.)

Vanhemman juridinen oikeus lapsen huoltajana säilyy sijoituksen aikana ja moni on kokenut tärkeänä oman roolinsa lasta koskevissa päätöksissä. Mahdollisuus vaikuttaa lapsen elämää koskevissa asioissa vahvistaa vanhemman vanhemmuusidentiteettiä. Vanhemmille lasten hyvinvointi, hyvä sijaishuoltopaikka, hoiva ja suojelu olivat merkittäviä asioita. Lapsen rooli perheenjäsenenä on edelleen tärkeä, vaikka lapsi asuukin erillään perheestään ja arkielämä on erinäköistä kuin aiemmin. (Pitkänen 2011, 83-85.)

4 KEHITTÄMISTYÖN MÄÄRITTELY

4.1 Kehittämistyön tarve ja lähtökohdat

Toteutimme kehittämistyömme yhteistyössä Turun kaupungin perhe- ja sosiaalipalveluihin kuuluvan Makslankadun lastenkodin työntekijöiden kanssa. Makslankadun lastenkoti on kaksitoista paikkainen, kahteen osastoon jaettu pitkäaikaista sijaishuoltoa tarjoava lastensuojeluyksikkö. Makslankadun lastenkotiin sijoitetaan 12-17 -vuotiaita lapsia. Tällä hetkellä Makslankadun lastenkotiin sijoitettujen lasten keski-ikä on 16 -vuotta.

Kuten teoriapohjassamme käy ilmi, on huostaanoton hetki ja pitkäaikaisen sijoituksen piiriin siirtyminen usein monia tunteita herättävä hetki, ellei jopa kriisitilanne. Aikaisemmin Makslankadun lastenkotiin uuden lapsen muuttaessa ovat tämän vanhemmat saaneet irrallista tietoa erilaisten käsinkirjoitettujen papereiden ja suullisten tietojen antojen kautta. Tiedon saaminen ja sen sisäistäminen on jäänyt hataralle pohjalle, eikä varmuutta ole ollut mitä tietoa vanhemmille on jo annettu.

Makslankadun lastenkoti halusi tähän muutosta ja luoda mallin, jonka avulla vanhemmat saavat tasa-arvoisesti ja selkeästi sijoituksen alussa tietoa osastosta ja sen toimintatavoista. Syntyi ajatus oppaasta, joka toisi yksiin kansiin tietoa osastosta, sen toiminnasta ja annettavasta tuesta. Ajantasaisen ja yksiin kansiin kootun oppaan tarve koettiin suureksi.

4.2 Kehittämistyön tavoitteet

Kehittämistyömme konkreettinen tavoite on luoda opas Makslankadun lastenkotiin sijoitetun lapsen vanhemmille. Oppaan on määrä toimia työskentelyn apuvälineenä siinä tilanteessa, kun lapsi sijoitetaan Makslankadun lastenkotiin. Opas auttaa vanhempia saamaan tietoa lapsen huostaanotosta ja Makslankadun arjesta. Työntekijät pystyvät oppaan avulla jakamaan vanhemmille selkeästi, tasa-arvoisesti ja avoimesti tietoa toimintatavoistaan ja menetelmistään. Vanhemman ei tarvitse uudessa, monia tunteita herättävässä tilanteessa muistaa kaikkia kerrottuja asioita ulkoa. Opas kerää yksiin kansiin tiedot, joita aiemmin on jaettu vanhemmille erilaisten irrallisten papereiden avulla.

Oppaan toivotaan antavan vanhempien ja Makslankadun lastenkodin työntekijöiden välille, hyvän ja luotettavan lähtökohdan yhteiselle työskentelylle. Oppaan avulla lisätään avoimuutta ja kerrotaan rehellisesti mihin Makslankadun lastenkodilla

Tutkimuslupaa anoessamme Turun kaupungilta tuli tieto, että tutkimusluvan saamisen ehtona on oppaan hyödynnettävyys myös muissa Turun kaupungin sijaishuoltoyksiköissä. Tarvetta tällaiselle oppaalle on siis laajemminkin, eikä vain Makslankadulla. Opas laaditaan erityisesti Makslankadun tarpeita ja toimintatapoja silmällä pitäen, mutta tavoitteena on, että oppaan rakenne ja sisällöt olisivat hyödynnettävissä myös muissa Turun kaupungin sijaishuoltoyksiköissä.

Oppaan tavoitteena on luoda pohjaa sille, että vastaavanlaisia oppaita voitaisiin käyttää laajemminkin Turun kaupungin sijaishuoltoyksiköissä. Makslankadun lastenkodin työntekijät pystyvät toimimaan viestinviejinä muihin sijaishuoltoyksiköihin, sillä he tapaavat säännöllisesti muiden yksiköiden työntekijöitä yhteispalavereissa.

5 KEHITTÄMISTYÖN PROSESSI

5.1 Kehittämistyön toteutus

Aloituvaihe: 22.11.2017 olimme ensimmäisen kerran yhteydessä toimeksiantajamme Turun kaupungin nimeämään yhteyshenkilöön. Yhteydenoton tarkoituksena oli sopia ensimmäisen kasvokkain tapahtuvan tapaamisen ajankohta, jotta voimme aloittaa työskentelyn. Tällöin pidimme myös kahden kesken aivoriihen ja keskustelimme opinnäytetyömme aiheesta. Meille oli tässä vaiheessa, epäselvää olemmeko tekemässä opasta laajaan käyttöön Turun kaupungin sijaishuoltoyksiköihin vai vain tietyn yksikön käyttöön. Kirjasimme ylös esille nousseita kysymyksiä ja ajatuksia minkälaista opasta olemme tekemässä. Esille nousseita kysymyksiä olivat muun muassa:

- Mitä työntekijät oppaalta haluavat? Millaisia teemoja oppaassa halutaan käsitellä?
- Onko jonkinlaista materiaalia opasta varten jo olemassa mitä voimme hyödyntää?
- Lapsen arki sijaishuollossa, onko tarve avata vanhemmille?
- Missä opas tullaan tulostamaan?
- Keiden kaikkien käyttöön opas on tarkoitus tulla, vain Makslankadulle vai mahdollisesti myös muualle?
- Onko oppaalle rahoitusta, esimerkiksi mahdollisiin kopiointikustannuksiin?
- Onko oppaan tekoa varten tarkoitus kuulla vanhempia?

Ajatuksenamme oli, että tavatessamme toimeksiantajamme edustajan ensimmäisen kerran olisimme kykeneviä kertomaan, miksi näemme kyseisen aiheen tärkeänä ja minkä vuoksi olemme halunneet tehdä opinnäytetyömme kyseisestä aiheesta.

27.11.2017 toteutui ensimmäinen tapaaminen Makslankadun lastenkodilla. Tapaamiseen osallistui Makslankadun lastenkodin kaksi ohjaajaa, jotka toimivat yhteistyökumppaneinamme koko prosessin ajan. Työskentelimme ohjaajien kanssa oppaan parissa alusta loppuun ja he toimivat meidän yhteyshenkilöinäimme Makslankadun lastenkodin muulle henkilöstölle.

Tapaamisessa meille täsmentyi tehtävämme laatia opas, joka tulee Makslankadun lastenkodin käyttöön. Saimme pikaisen esittelyn Makslankadun lastenkodista ja siellä tehtävästä työstä. Keskustelimme oppaan tarpeellisuudesta sijoituksen alussa ja kävimme läpi Makslankadun lastenkodin tämän hetkisen toimintatavan, jossa vanhemmat saavat sijoituksen alussa tietoa suullisesti ja käsin kirjoitetuilla papereilla. Puhuimme myös alustavasti ajatuksistamme oppaan mahdollisista sisällöistä. Iloksemme huomasimme ajatuksiemme olevan hyvin saman tyyppiset oppaan sisältöjen, tarkoituksen ja tarpeen suhteen.

Suunnitteluvaihe: 13.12.2018 pidimme kahden kesken suunnittelupalaverin koululla oppaan sisältöihin ja teoriapohjaan liittyen. Aloitimme työstämisen laatimalla Mind mapin ja sen pohjalta rakensimme oppaan sisältöä. Ajatuksenamme oli, että oppaaseen tulee avata yleisiä lastensuojelun termejä ja käytäntöjä ja Makslankadun toimintaa. Tällöin pohdimme, kuinka tulemme saamaan sellaisen tietopohjan Makslankadun toiminnasta, jotta olemme kykeneväisiä siitä kirjoittamaan oppaaseen.

16.01.2018 pidettiin toinen yhteinen palaveri Makslankadun lastenkodilla. Palaveriin osallistui Makslankadulta kaksi ohjaajaa. Tällöin paneuduimme oppaaseen, sen sisältöön, laajuuteen ja ulkoasuun. Kävimme läpi erilaisia oppaita ja pohdimme mikä niissä on hyvää ja mikä huonoa. Tärkeänä nähtiin, ettei opas olisi liian pitkä ja että teksti olisi selkeä lukuista ja ymmärrettävää. Sivumääräksi sovimme noin kymmenen sivua ja opas tulisi laatia A5-kokoisena. Kansikuva jäi pohdintaan, mutta se nähtiin tärkeänä. Kannen tulisi olla kutsuva ja mielenkiintoa herättävä, jotta vanhempien olisi helppo tarttua oppaaseen. Sivuilla mahdolliset kuvat ja kaaviot koettiin lukijaystävällisiksi.

Kävimme läpi millainen rooli opasta laatiessa, jokaisella on. Sovimme meidän olevan vastuussa oppaan kaiken sisällön laatimisesta. Ohjaajat lupautuivat auttamaan meitä tiedon keräämisessä ja toimimaan välikäsinä meidän ja Makslankadun muun työryhmän välillä. Tärkeänä nähtiin, että oppaasta tulisi koko yksikön näköinen ja hyväksymä eikä vain muutaman työntekijän.

Tarvitsimme tietoa Makslankadun arjesta ja toimintatavoista, jotta olisimme kykeneviä kirjoittamaan niistä oppaaseen. Tätä varten sovimme seuraavan tapaamisen Makslankadun lastenkotiin tiedonkeruuta varten. Makslankadulla oltiin juuri päivittämässä heidän perehdytyskansiota ja muita materiaalejaan, joten sovimme tapaamisen, kun nämä oltiin saatu päivitettyä. Ohjaajista toinen lupautui hankkimaan meille materiaalit valmiiksi, joiden avulla saamme yleiskäsityksen Makslankadun arjesta ja tavoitteista

31.01.2018 Sovittu tapaaminen Maksilankadun lastenkodilla tiedon keruuta varten. Tiedon keruun tavoitteena oli kerätä tietopohjaa Maksilankadun toimintatavoista opasta varten. Pohdimme mahdollisuutta viedä materiaalin kotiin, mutta kansioiden ollessa laajoja ja paljon tietoja sisältäviä päätimme, että tiedon keruu toteutui Maksilankadulla. Materiaaleja joihin saimme tutustua, olivat: Maksilankadun lastenkodin työntekijöiden perehdytyskansio, Maksilankadun lastenkodin omavalvonta suunnitelma ja erilaiset työkirjat liittyen Maksilankadulla tehtävään työhön muun muassa perhetyön ja omaohjaajatyön työkirjat. Kirjasimme tällöin muistiinpanoja kyseisistä materiaaleista ja kyselimme tarkentavia kysymyksiä ohjaajilta.

Helmikuussa 2018 haimme tutkimuslupaa Turun kaupungilta. Turun kaupunki hyväksyi tutkimuslupa anomuksemme, mutta edellytyksenä oli, että opas tulee olemaan käytettävissä Turun kaupungin kaikissa sijaishuoltoyksiköissä. Sovimme asian tiimoilta tapaamisen ohjaavan opettajamme kanssa 15.2.2018, sillä opas oli tähän asti suunniteltu ainoastaan Maksilankadun lastenkotia ajatellen. Päädyimme kompromissiin, jossa teemme oppaan suunnitelmamme mukaan, mutta Turun kaupungin sijaishuoltoyksiköt saavat oppaan rakenteen ja pohjan muokattavaksi. Olimme yhteydessä Maksilankadun lastenkotiin sähköpostitse, jossa ohjaaja oli ehdotuksestamme samaa mieltä. Mikäli olisimme alusta asti sopineet laajasta kaikkia Turun kaupungin sijaishuoltoyksiköitä koskevasta oppaasta, olisimme työstäneet sitä erilaisesta lähtökohdasta. Tässä tapauksessa olisimme mieluusti tehneet yhteistyötä kaikkien Turun kaupunkien pitkäaikaista sijaishuoltoa tarjoavien lastenkotien kanssa, jolloin jokaisesta yksiköstä olisi voinut ollut oma edustajansa.

Työstövaihe: Aloitimme oppaan tekemisen työstämällä keräämäämme tietoa. Jaoimme oppaan sisältöalueet ja kirjoitimme jokaisesta aiheesta oman kappaleen Word -tiedostoon. Saatuamme kirjoitettua jokaisesta aiheesta oman kappaleen aloimme pohtimaan oppaan tekoa ja sen ulkoasua. Koska käytössämme olivat ainoastaan ilmaisohjelmat, vaihtoehtomme olivat tehdä opas joko Word -sovelluksella tai Canva -sivuston avulla. Canva on ilmainen ja aloittelijaystävällinen graafisen suunnittelun työkalu. Aloitimme oppaan alustavan ulkoasun sommittelun Canvassa, mutta luovuimme Canvan käytöstä, sillä siinä tapauksessa työntekijät eivät olisi pystyneet muokkaamaan tiedostoa. Pohdimme myös hetken erillisten versioiden laatimista Canvaan sekä Wordiin, mutta ajallisesti meillä ei olisi ollut mahdollisuutta kahden eri oppaan tekemiseen. Päädyimme laatimaan oppaan Word -tiedostoon, vaikka oli vielä epäselvää, onnistuuko Wordilla oppaan

tulostus haluamaamme muotoon. Sovimme oppaan ensimmäisen version palautuspäiväksi 28.03.2018, jonka palauttaisimme sähköpostitse.

Saimme arvion ja palautteen oppaasta jokaisen version palautuksen jälkeen. Tapa-simme Makslankadun lastenkodin ohjaajia kolmesti (04.04.2018, 29.05.2018 ja 18.08.2018) oppaan eri versioiden tiimoilta. Tapaamisissa kävimme läpi opasta, sen rakennetta, ulkoasua, sisältöä ja muun työyhteisön ajatuksia oppaasta. Opas oli ollut yhtenä aiheena Makslankadun lastenkodin kehittämispäivänä, jossa koko työyhteisöllä oli mahdollisuus tutustua oppaaseen ja antaa kehittämisideoita.

Oppaan sisältöjen järjestystä muutettiin ja sanavalintoja vaihdettiin eri tapaamisten yhteydessä. Totesimme, että opasta voisi muokata loputtomiin asti ja että jossain vaiheessa pitää vain päättää, että tämä on nyt viimeinen versio.

Aluksi oli puhe, että opas tulostettaisiin erillisessä liikkeessä ja laskelmoitiinkin jo tulostuksen kustannuksia. Lopulta Makslankadulla oltiin kuitenkin tyytyväisiä mustavalkoiseen tulostukseen, joka on mahdollista tehdä itse Microsoft Word -sovelluksella. Oppaan ulkoasu oli lopulta hyvin pelkistetty ja selkeä. Jokaisen sivun tekstin fontti haluttiin pitää samanlaisena ja samankokoisena. Pyrimme löytämään oppaaseen kuvia elävöittämään tekstiä, mutta havahduimme tekijänoikeusvapaita kuvia löytyvän hyvin heikosti. Lopulta päädyimme poistamaan muutamat löytyneet kuvat, sillä ne koettiin turhan irrallisiksi.

Oppaan kansikuvaa pohdittiin heti oppaan alkutaipaleelta lähtien. Ajatuksia kansikuvasta oli paljon. Työntekijät ehdottivat, että joku lapsista voisi piirtää tai valokuvata kansikuvan. Mietimme myös, että voisimme itse tulla valokuvaamaan Makslankadulle tai etsisimme internetistä sopivan kuvan. Makslankadun työntekijät lupasivat pohtia omalta osaltaan, mikä heille tuntuisi parhaimmalta vaihtoehdolta. Lopulta Makslankadun työntekijä otti Makslankadulta kuvia, joista järjestettiin työntekijöiden kesken äänestys. Äänestyksen voittanut kuva valikoitui kansikuvaksi.

01.10.2018 lähetimme sähköpostitse oppaasta viimeisen, viimeistellyn version kahdelle prosessissa mukana olleelle ohjaajalle ja Makslankadun lastenkodin johtajalle saatesanojen kera. Oppaasta tulostetaan kymmenen kappaleen erä, se tallennetaan Turun kaupungin dokumentinhallintajärjestelmään Dotkuun ja Makslankadun omaan tietokantaan, josta se on helposti haettavissa.

Prosessin vaihe	Ajankohta	Toiminta
Aloitusvaihe	11/2017	<ul style="list-style-type: none"> • Opinnäytetyön aiheen valinta • Yhteydenotto toimeksiantajaan • Toimeksiantajan tapaaminen
Suunnitteluvaihe	12/2017 - 1/2018	<ul style="list-style-type: none"> • Opinnäytetyön suunnitelman teko • Toimeksiantosopimus • Toimeksiantajan tapaaminen • Oppaan sisällysluettelon suunnittelu
Esivaihe	1/2018	<ul style="list-style-type: none"> • Tiedonkeruu
Työstövaihe	2/2018	<ul style="list-style-type: none"> • Tutkimusluvan hankinta • Kerätyn tiedon työstäminen
	3/2018	<ul style="list-style-type: none"> • Oppaan ensimmäisen version palautus • Toimeksiantajan tapaaminen
	4/2018	<ul style="list-style-type: none"> • Oppaan toisen version palautus • Toimeksiantajan tapaaminen • Oppaan kolmannen version palautus
	5/2018	<ul style="list-style-type: none"> • Toimeksiantajan tapaaminen
	6-8/2018	<ul style="list-style-type: none"> • Oppaan työstäminen • Oppaan neljännen version palauttaminen • Toimeksiantajan tapaaminen • Kohderyhmän kuuleminen
Viimeistelyvaihe	9-10/2018	<ul style="list-style-type: none"> • Oppaan kansikuva äänestys • Oppaan viimeistely
Valmis tuotos	10-11/2018	<ul style="list-style-type: none"> • Oppaan toimittaminen toimeksiantajalle • Toimeksiantajan lausunto • Opinnäytetyön raportin kokoaminen ja viimeistely • Opinnäytetyön luovutus

Taulukko 1. Kehittämistyön prosessin kuvaus (mukailen Salonen 2013, 16-19).

5.2 Kehittämistyön menetelmät

Kehittämistyön menetelminä voidaan pitää erilaisia työskentelytapoja tai käytännön keinoja, joiden avulla kehittämistyön tuotos syntyy. Menetelmät voivat olla keskustelua edistäviä, osallistavia tai esittäviä. (Salonen ym. 2017, 55.) Me käytimme hyödyksi hyvin paljon keskustelua edistäviä menetelmiä, kuten dialogista keskustelua ja palavereita. Dialogisen keskustelun tavoitteena on luoda yhteinen ymmärrys käsiteltävästä asiasta ja tällöin keskustelu on avointa ja suoraa (Salonen ym. 2017, 61), johon myös me pyrimme.

Palaverit pidettiin Maksilankadun lastenkodilla yhdessä yhteyshenkilöidemme kanssa. Palavereissa saimme selkeästi käytyä aiheita lävitse ja sovittua asioita eteenpäin. Suunnittelimme palavereissa käytäviä asioita etukäteen, jotta ne olivat mahdollisimman tehokkaita. Palavereista pyrimme laatimaan muistiot, jotta olimme tietoisia mitä asioita on käyty läpi ja mitä on sovittu.

Suunnitteluvaiheessa käytimme yhtenä kehittämistyön menetelmänä vertailua. Vertailimme yhdessä yhteyshenkilöidemme kanssa erilaisia jo olemassa olevia oppaita. Tämän avulla saimme hyvää tietoa, millainen opas olisi mieleinen ja millaisia asioita siihen ei haluta.

Oppaan ollessa lähes valmis halusimme kuulla kohderyhmäämme, mitä mieltä he ovat oppaasta. Opas annettiin työntekijöiden kautta muutamien vanhempien luettavaksi ja he saivat antaa siihen kehittämissuhteita. Täten annoimme myös jo sijoitettujen lasten vanhemmille kokemuksen, että heidän mielipiteellään ja ajatuksillaan on merkitystä. Saimme yhdeltä vanhemmalta kirjallisen palautteen. Vanhempi kertoi palautteessaan oppaan olevan totuudenmukainen, asiat ovat menneet juuri niin miten oppaassa on kuvattu.

6 KEHITTÄMISTYÖN TULOS JA ARVIOINTI

6.1 Opas Makslankadun lastenkotiin sijoitetun lapsen vanhemmille

Kehittämistyömme tuotoksena on A5-kokoinen opas, joka on tarkoitettu Makslankadun lastenkodissa asuvien lasten vanhemmille jaettavaksi sijoituksen alussa. Oppaaseen on kerätty tiiviisti lapsen sijoitukseen liittyviä asioita yksiin kansiin. Opas toimii perhetyön apuvälineenä ja oppaassa on painotettu yhteistyön merkitystä. Oppaan merkitys vanhemmuuden tukemisessa on tuoda vanhemmille tukea uudessa tilanteessa ja korostaa yhteistyön merkitystä. Kieliasun ja sanavalintojen avulla pyrimme tuomaan läpi oppaan vanhemmille viestiä, siitä että asioita tehdään yhdessä.

Makslankadun lastenkodin työntekijät olivat aktiivisesti mukana oppaan tekemisessä ja toivat joka tapaamiskerralla kehittämis- ja korjausehdotuksia. Saimme palautetta yhteys-henkilöidemme lisäksi myös muilta Makslankadun työntekijöitä. Talon kokki antoi oman mielipiteensä ruokailu osioon ja sairaanhoitaja terveydenhuoltoon koskevaan osioon. Muilta työntekijöiltä tuli myös korjausehdotuksia, liittyen sanavalintoihin, sisältöjen järjestyksiin ja käsiteltäviin aiheisiin. Oppaan ollessa lähes valmis, saimme myös muutamilta vanhemmilta palautetta oppaasta. Vanhempi kertoi, että opas olisi myös häntä alkuun hyödyttänyt, kun tuli niin paljon uutta asiaa. Oppaan ulkoasua vanhempi kuvasi hyväksi ja tekstiä ytimekkääksi. Lapsen oikeuksien esittelyä vanhempi piti tärkeänä, sillä nuoren tulee saada vaikuttaa omaan elämäänsä.

A5-koko koettiin yleisesti hyväksi oppaan kooksi. Ajateltiin, että se ei ole liian pieni eikä liian suuri. A5 -kokoinen opas mahtuu hyvin laukkuun tai taskuun ja se oli helppo toteuttaa Microsoft Word ohjelmalla. Oppaan kanteen valikoitui kuva Makslankadun lastenkodin ulko-oven läheisyydessä olevasta kukkaistutuksesta ja lapsi patsaasta. Kuva valikoitui Makslankadun lastenkodin henkilöstön äänestyksen tuloksena.

Kansisivun jälkeen, sisäsivulla on luettavissa lyhyt yleinen Makslankadun lastenkodista. Esittely lisättiin kohderyhmän palautteen perusteella, sillä he olivat todenneet tällaisen oleellisen asian oppaasta puuttuvan. Samalla sivulla on myös maininta oppaan tekijöistä ja siitä että opas on laadittu osana opinnäytetyötä.

Oppaasta haluttiin luoda kutsuva ja helposti lähestyttävä. Tämän vuoksi koimme tärkeänä laatia oppaaseen saatesanat, joissa käy ilmi kenelle opas on laadittu ja mikä oppaan tarkoitus on. Kun oppaan kansilehden avaa ovat nämä saatesanat heti luettavissa.

Oppaan tarkoituksena oli vahvistaa tunnetta, ettei vanhempia ole unohdettu ja heidät halutaan pitää lapsen elämässä mukana. Työntekijöiden toiveena oli painottaa perhetyötä ja saada vanhemmille kokemus siitä, että heidät halutaan pitää lapsen elämässä mukana sijoituksen jälkeenkin. Tästä syystä oppaan ensimmäiseksi aiheeksi laitettiin perhetyö. Tässä kohtaa avaamme perhetyön käsitettä, mitä sillä tarkoitetaan, mihin sillä pyritään ja miten sitä toteutetaan Makslinkadun lastenkodilla.

Huostaanotto herättää usein monenlaisia tunteita, eikä tätä ole haluttu oppaassakaan unohtaa. Sisältöjä pohtiessa koettiin tärkeänä, että tästä on kappale oppaassa. Kun tällainen asia on sanoitettu oppaaseen, on vanhempien mahdollisesti helpompi hyväksyä tunteensa ja ymmärtää ettei ole tunteidensa kanssa yksin. Oppaasta päätettiin jättää sana kriisi kokonaan pois, sillä tämän ajateltiin olevan liian voimakas sana ja voivan aiheuttaa vanhemmissa vastareaktioita ”Ei minulla ole mitään kriisiä.” Oppaassa vanhempia kehoitetaan hakemaan tarvittaessa apua itselleen ja muistutetaan, että myös Makslinkadun työntekijät ovat valmiita kuuntelemaan vanhempien ajatuksia.

Sijaishuoltoon siirryttäessä vanhemmille voi olla epäselvää hyvin moni asia. Epäselvää saattaa olla kuka päättää lapsen asioista, millaisten suunnitelmien pohjalta lapsen kanssa töitä tehdään, millaista arki on ja muutkin arkiset asiat. Näitä halusimme avata oppaassa lyhyesti ja selkeästi vanhemmille. Tästä syystä oppaassa on omat kappaleensa sosiaalityöntekijästä, asiakassuunnitelmasta ja hoito- ja kasvatussuunnitelmasta, Makslinkadun arjesta, koulunkäynnin tuesta, ruokailusta ja terveydenhuollosta.

Omaohjaajatyöparilla on merkittävä rooli Makslinkadun lastenkodilla. Tästä syystä nähtiin tärkeänä avata tätä termiä vanhemmille ja avoimesti kertoa mikä omaohjaajien tarkoitus on.

Lasten oikeudet nähtiin tärkeänä mainita oppaassa, jotta vanhemmat huomaavat, ettei niitä ole unohdettu. Rajoitustoimenpiteitä on mahdollista käyttää sijaishuoltopaikassa, jonka vuoksi nähtiin tärkeänä avata tätä termiä hieman.

Halusimme tuoda Makslinkadun lastenkodin ja lapsen sosiaalityöntekijän tiedot helposti saataville. Tästä syystä jo alussa oli suunnitelma takasivusta, johon nämä tiedot voidaan käsin kirjoittaa.

Alkuperäisen suunnitelman mukaan Maksilankadulta toivottiin 10-sivuista opasta, mutta lopullinen opas on 16-sivuinen. Totesimme opasta työstäessämme, että 10-sivuun on mahdotonta saada kaikkea olennaista tietoa esille. Oppaassamme on käytetty luettelomerkkejä ja joillakin sivuilla tekstiä on vain vähän, joten siitä ei sivumäärästään huolimatta tullut liian raskaslukuinen. Pyrimme kuitenkin pitämään oppaan mahdollisimman selkeänä ja helppolukuisena, sillä liian paljon asiaa sisältävä opas voi olla raskaslukuinen ja luotaantyöntävä.

Oppaamme on helposti jatkokehitettävissä sen selkeän ja johdonmukaisen rakenteen vuoksi. Turun kaupungilla on yhteensä kahdeksan lastensuojelulaitosta, joista kuudessa toteutetaan pitkäaikaista sijaishuoltoa (Turun kaupunki 2018). Opastamme voisi hyödyntää ainakin muiden pitkäaikaisten laitosten parissa, muokkaamalla Maksilankatua koskevat tiedot omaa yksikköä vastaaviksi. Opasta on mahdollista päivittää tarpeen vaatiessa. Ajan saatossa laitoksen toimintatapoja kehitetään ja lakiinkin voi tulla muutoksia, tällöin oppaan ajantasaisuutta on tarkasteltava uudelleen. Maksilankadun lastenkodin työntekijät hoitavat oppaan viennin Turun kaupungin Dotkuun (dokumentinhallintajärjestelmä), josta muiden lastenkotien työntekijät voivat tarkastella opasta ja ladata sen omalle työasemalleen

6.2 Oman työskentelyn arviointi

Oma työskentelymme opasta tehdessä on ollut joustavaa. Heti oppaan tekoa aloittaessamme toivoimme työntekijöiltä avointa ja rakentavaa palautetta, sillä halusimme oppaasta tulevan mahdollisimman hyvä ja käyttökelpoinen. Olemme saaneet työntekijöiltä paljon kehitysehdotuksia ja yhteiset palaverit ovat auttaneet uusien näkökulmien löytämisessä. Oppaan työstäminen työparina ja yhdessä työyhteisön kanssa on ollut hyvä kokemus. Opasta on ollut helpompi työstää parina kuin yksin, sillä toiselta saatu palaute auttaa huomaamaan asioita, joita yksin opasta tehdessä ei aina huomaisi. Olemme olleet työyhteisöön yhteydessä sekä sähköpostitse että yhteisissä palavereissa. Koemme, että työskentelymme ollaan oltu tyytyväisiä. Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen ja hyödyllinen. Opasta tehdessä olemme päässeet hyödyntämään omaa työkokemuksitamme lastensuojelutyöstä ja pohtineet aiempaa enemmän perhetyön merkitystä.

Oppaan tekoa aloittaessamme meillä oli toiveikas kuva oppaan visuaalisesta ulkonäöstä. Taloudellisten resurssien ja oppaan muokattavuuden vuoksi Word-muotoinen tiedosto osoittautui kuitenkin kannattavammaksi. Mikäli pääsisimme joskus tekemään

uudelleen samankaltaista opasta, toiveenamme olisi tehdä visuaalisesti houkuttelevampi ja graafiselta ulkoasultaan monipuolisempi opas. Olemme tämänhetkiseen oppaaseen kuitenkin tyytyväisiä, sillä se on tehty niiden resurssien ja toiveiden puitteissa, mitä meille oli annettu. Kun työstetään monessa eri yksikössä hyödynnettävää opasta ja aika on rajallinen, on oletettavaa, että oppaasta ei välttämättä tule täysin alkuperäisten kuvitelmiin mukainen. Oppaan sisältöön olemme todella tyytyväisiä. Saimme kaikki tarvittavat tiedot yksiin kansiin ja saimme hyvää palautetta tekemästämme työstä.

Laatiessamme raporttia kehittämistyön prosessista huomasimme, kuinka tärkeää on dokumentoida omaa työtään prosessin aikana. Aloitimme palaverimuistioiden kirjoittamisen prosessin alkuvaiheessa, mutta prosessin edetessä muistiinpanojen kirjoittaminen jäi hyvin vähäiseen rooliin ja joskus emme muistaneet tehdä palaverimuistiota lainkaan. Jatkossa haluamme panostaa tähän enemmän, sillä muistioiden avulla sovitut asiat ja ajankohdat on helpompi selvittää. Selkeät ja yksityiskohtaiset muistiinpanot olisivat myös auttaneet meitä raporttia kirjoittaessa.

Oppaan työstäminen oli meille kummallekin uutta, mutta työelämälähtöinen ja hyödynnettävissä oleva opinnäytetyö oli molempien yhteinen toive. Oppaan työstäminen on vaatinut paljon perehtymistä ja taustatiedon kartoittamista, työmäärä oli paljon suurempi kuin alun perin uskoimme. Halusimme, että opinnäytetyöllämme olisi merkitystä ja tekemämme työmme menisi käyttöön. On ollut ilo huomata, että opas on otettu vastaan hyvin ja se aiotaan ottaa käyttöön. Kaiken kaikkiaan olemme tyytyväisiä opinnäytetyöhömmee ja siihen, että saimme kyseisen aiheen toteutettavaksemme.

6.3 Ammattieettiset pohdinnat

Opasta laatiessamme pohdimme paljon vanhemman sekä lapsen oikeuksia. Oppaamme kannalta olennaista on noudattaa ammattieettistä puhetapaa ja saada vanhemmille välitettyä kokemus siitä, että hänen asemaansa ei ole unohdettu lapsen ollessa sijaishuollossa. Haastetta opasta rakentaessa aiheuttivat vanhemman ja lapsen oikeuden väliset ristiriidat. Eettisesti haasteellisia tilanteita lastensuojelussa ovat esimerkiksi tilanteet, joissa vanhemman etu on ristiriidassa lapsen edun kanssa. Vanhempi saattaa haluta olla yhteydessä lapseen ja tämä on lähtökohtaisesti sekä lapsen että vanhemman etu. Vanhempi voi kuitenkin omalla käyttäytymisellään aiheuttaa haittaa lapsen kehitykselle, esimerkiksi kertomalla lapselle psyykkisesti kuormittavia asioita. Näissä tapauksissa vanhemman ja lapsen välistä yhteydenpitoa voidaan joutua rajoittamaan. Mitä nuoremasta

lapsesta on kyse, sitä haasteellisempaa on lapselle selittää, mistä yhteydenpidon rajoittaminen johtuu. Opasta tehdessämme halusimme olla vanhemman puolella ja tukena, mutta lapsen oikeuksien nostaminen yhdeksi osaksi opasta oli välttämätöntä. Lapsen oikeuksien kautta toivomme vanhempien ymmärtävän, mistä mahdolliset rajoitukset johtuvat.

Esimerkkinä rajoitustoimenpiteestä voidaan pitää tilannetta, jossa lapsi on sijoitettuna ja vanhemman ja lapsen välistä yhteydenpitoa joudutaan rajaamaan. Rajaamispäätökseen on voitu joutua siinä tapauksessa, että vanhemmat ovat olleet päihteiden vaikutuksen alaisina lasta tavatessaan ja käyttäytyneet epävakaasti tapaamisten aikana. Lapsi on tapaamisten jälkeen kärsinyt mm. unettomuudesta, levottomuudesta ja ollut äkkipikainen muita lapsia kohtaan. (Talentia 2018.) Tilanteessa, jossa vanhemman käytöksen takia joudutaan rajaamaan yhteydenpitoa, olisi kuitenkin tärkeää, että vanhempaa ei jätettäisi tilanteessa yksin. Vanhemman rajaton käytös johtuu usein haasteista vanhemman omassa elämässä ja huostaanoton aiheuttamista tunteista, ja vanhempi tarvitsee tukea oman elämäntilanteensa selvittämiseen ja mahdollisen kuntoutuksen aloittamiseen.

Lähtökohtana oppaassamme on se, että vanhempien kanssa halutaan tehdä yhteistyötä ja vanhemman läsnäolo työskentelyssä on useimmissa tapauksissa sekä lapsen että vanhemman etu. Lastensuojelun tarkoitus on tukea lapsen lisäksi koko perhettä ja perheen sisäisiä suhteita, joten vanhemmuuden tukeminen on tärkeässä roolissa myös lapsen asuessa lastenkodissa. Toivomme myös, että saisimme vähennettyä vanhempien mahdollisesti tuntemaa syyllisyyttä ja luotua vanhemmille toivoa siitä, että sijaishuolto voi toimia perheen tukena ja auttaa sekä lasta että vanhempaa kuntoutumaan. Osallisuuden tukeminen ja sosiaalialan ammattieettisten periaatteiden noudattaminen olivat myös tärkeitä asioita opasta laadittaessa.

Tärkeää eettisesti kestävässä toiminnassa on, että jokaisen ihmisen ihmisarvoa kunnioitetaan, lainsäädäntö toteutuu ja kansainväliset oikeudet toteutuvat. Työntekijä perehtyy jokaisen asiakkaan tilanteeseen ja edesauttaa hänen osallisuuttaan ja vaikuttamismahdollisuuksiaan. (Kanaoja ym. 2017, 175). Osallisuuden edistäminen on määritetty Euroopan Unionin ja Suomen hallituksen taholta keskeiseksi köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisyssä. Yhteiskunnan tasolla osallisuuden ajatellaan olevan mahdollisuutta terveyteen, koulutukseen, työhön, toimeentuloon, asuntoon ja sosiaalisiin suhteisiin. Ihmisen elämäntilanne vaikuttavat hänen osallisuutensa asteeseen ja yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen. Kokemus osallisuudesta ja sosiaaliset suhteet toimivat suojaavina tekijöinä syr-

jäytymistä vastaan. Lasten ja vanhempien osallisuutta voidaan edistää kuulemalla heidän omia näkemyksiään ja mielipiteitään, tukemalla heidän voimavarojan ja ohjata vanhempia ja lapsia ratkaisemaan omiin elämäntilanteisiinsa liittyviä haasteita. (THL 2017.) Sosiaalityöntekijällä on myös tärkeä rooli vanhemman osallisuuden edistämiseksi, sillä hänellä on mahdollisuus vanhemman asiakassuunnitelmaa tehdessään tukea vanhempaa löytämään keinoja oman osallisuutensa vahvistamiseksi. Usein tarvitaan myös moniammatillista työtä, jotta löydetään jokaiselle ihmiselle yhdessä hänen kanssaan oikeanlaiset osallisuutta edistävät toimet.

Sosiaalialan arvoihin kuuluu jokaisen asiakkaan ihmisoikeuksien edistäminen ja niiden kunnioittaminen. Lastensuojelutyössä korostuvat YK:n ihmisoikeuksien julistus, Suomen lainsäädäntö ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Kaikki sosiaalialan ammatillinen työ perustuu siihen, että työntekijä kunnioittaa ihmisarvoa ja ihmisoikeuksia. Asiakkailla on aina olemassa olevat ihmisoikeudet, riippumatta heidän teoistaan tai käytöksestään. Itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen kuuluu ehdoitta ammattieettiseen työhön. Asiakkaalle kerrotaan eri mahdollisuuksista ja hänelle tarjotaan mahdollisuus tehdä valintoja. Aina itsemääräämisoikeutta ei kuitenkaan voida täysin noudattaa, sillä asiakkaalla voi tilanteesta riippuen olla puutteellinen kyky omien ratkaisujensa tekemiseen. Lastensuojelussa itsemääräämisoikeutta voidaan joutua rajoittamaan lakiin perustuvilla rajoitustoimenpiteillä. Ne ovat kuitenkin aina viimesijaisia ja ensin on mietittävä muiden toimenpiteiden käyttöä. (Talentia 2018.) Oppaassamme nostimme esille myös rajoitustoimenpiteet ja niiden viimesijaisuuden ja lakiperustaisuuden. Koiemme, että on tärkeää tehdä vanhemmille näkyväksi, miksi ja millaisissa tilanteissa rajoitustoimenpiteitä käytetään. Ilman avointa ja näkyvää perustelua vanhemmat ja lapset voivat kokea rajoitustoimenpiteet työntekijän mielivaltaisena vallankäyttönä. Näin ei kuitenkaan koskaan saisi olla, vaan rajoitustoimenpiteet perustuvat aina lakiin ja toimenpiteiden välttämättömyyteen.

Varsinaisiin ammattieettisiin ristiriitoihin emme törmänneet opasta tehdessämme. Opas tai teoriaperusta ei sisällä salassa pidettävää materiaalia emmekä haastatelleet opasta varten lapsia tai vanhempia. Oppaaseen on saatu kokemusasiantuntijan palaute yhdeltä vanhemmalta, työntekijän kautta. Vanhemmasta ei ole laitettu oppaaseen yksilöitäviä ja tunnistettavia ominaisuuksia, kuten ikää, sukupuolta tai lasta koskevia yksilöiviä ominaisuuksia. Palaute on kirjattu oppaaseen niin, että vanhempaa on mahdoton siitä tunnistaa. Oppaan tarkoitus on olla perhetyön apuväline ja se noudattaa alan ammattieettisiä periaatteita.

LÄHTEET

Ekström, L.; Leppämäki, P. & Vilén, M. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. 3. uudistettu painos. WSOY.

Hoikkala, S. & Heinonen, H. 2013. Samalla puolella? – Näkökulmia perheiden jälleenyhdistämiseen lastensuojelussa. Lastensuojelun keskusliitto. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.lskl.fi/verkkokauppa/samalla-puolella/>.

Härkäpää, K. & Järvikoski, A. 2011. Kuntoutuksen perusteet. 5., uudistettu painos. WSOYpro Oy.

Kanaoja, A.; Marjamäki, P. & Lähteinen, M. 2017. Sosiaalityön käsikirja. 4. uudistettu laitos. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Kujala, V. 2003. Jaetun vanhemmuuden mahdollisuudet – Sijoitettujen vanhempien ryhmätöinnin opas. Painohäme Oy: Helsinki.

Kuntoutusportti 2016. Mitä sosiaalinen kuntoutus on. Viitattu 17.10.2018 <https://kuntoutusportti.fi> > Sosiaalinen kuntoutus.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1983/361. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Annettu Helsingissä 13.4.2007. Saatavilla sähköisesti osoitteessa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L9P40>.

McWey, L.; Acock, A. & Porter, B. 2010. The Impact of Continued Contact with Biological Parents upon the Mental Health of Children in Foster Care. Viitattu 2.11.2018 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2928481/>.

Mäkinen, P.; Raatikainen, E.; Rahikka, A. & Saarnio, T. 2011. Ammattina sosionomi. 1. – 2. painos. WSOYpro Oy.

Pitkänen, M. 2011. Vastuun paikka! – Vanhempien tukeminen lapsen huostaanotossa. Soccan ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja nro 26. Yliopistopaino.

Pösö, T. 2016. Johdanto. Teoksessa Enroos, S. Heino T. & Pösö T. (toim.) Huostaanotto – Lastensuojelun vaativin tehtävä. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino: Tampere, 7-30.

Ruisniemi, A. 2006. Vanhemmuus päihderiippuvuudesta toipumisen voimavarana. Teoksessa Nätkin, R. (toim.) Pullo, pillerit ja perhe – Vanhemmuus ja päihdeongelmat. PS-kustannus: Juva, 165-187.

Räty, T. 2012. Lastensuojelulaki – Käytäntö ja soveltaminen. 2., uudistetun painoksen täydennetty lisäpainos. Edita: Helsinki.

Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. 1. painos. WSOYpro Oy: Helsinki.

Saastamoinen, K. 2010. Lapsen asema sijaishuollossa - Käsikirja arjen toimintaan. 2.painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön – Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI -henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Saatavissa sähköisesti osoitteessa <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>.

Salonen, K.; Eloranta, S.; Hautala, T. & Kinon, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 1018. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Saatavissa myös <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>.

Sinkkonen, J. 2015a. Lapsen kiintymyssuhteet tavanomaisissa ja poikkeavissa olosuhteissa. Teoksessa Sinkkonen, J. & Tervonen-Arnkil, K. (toim.) Lapsi uusissa oloissa. 1.painos. Kustannus Oy Duodecim: Helsinki, 23-39.

Sinkkonen, J. 2012. Lapsen puolesta. WSOY.

Sinkkonen, J. 2015b. Mitä tulisi ottaa huomioon lasta sijoitettaessa. Teoksessa Sinkkonen, J. & Tervonen-Arnkil, K. (toim.) Lapsi uusissa oloissa. 1.painos. Kustannus Oy Duodecim: Helsinki, 148-164.

Suomen mielenterveysseura 2018a. Kriisit kuuluvat elämään. Viitattu 3.11.2018. www.mielenterveysseura.fi > Mielenterveys > Vaikeat elämäntilanteet > Kriisit > Kriisit kuuluvat elämään.

Suomen mielenterveysseura 2018b. Traumaattinen kriisi. Viitattu 3.11.2018. www.mielenterveysseura.fi > Mielenterveys > Vaikeat elämäntilanteet > Kriisit > Traumaattinen kriisi.

Suomen mielenterveysseura 2018c. Shokista uuteen alkuun. Viitattu 3.11.2018. www.mielenterveysseura.fi > Mielenterveys > Vaikeat elämäntilanteet > Kriisit > Traumaattisen kriisin vaiheet.

Talentia 2018. Arki, arvot ja etiikka – Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Viitattu 5.11.2018 <http://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>.

Taskinen, S. 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. WSOYpro Oy. Helsinki.

THL 2016. Lastensuojelu ja läheistyö. Viitattu 24.10.2018 <https://thl.fi> > Käsikirjat > Lastensuojelun käsikirja > Työprosessit.

THL 2017. Osallisuus. Viitattu 15.09.2017 > Aiheet > Hyvinvointi- ja terveyserot > Eriarvoisuus > Hyvinvointi.

THL 2018a. Huostaanotto tarpeen arviointi. Viitattu 16.02.2018. www.thl.fi > Käsikirjat > Lastensuojelun käsikirja > Työprosessi > Huostaanotto > Huostaanotto tarpeen arviointi.

THL 2018b. Perheen jälleen yhdistäminen. Viitattu 1.11.2018. www.thl.fi > Käsikirjat > Lastensuojelun käsikirja > Sijaishuolto > Perheen jälleen yhdistäminen.

THL 2018c. Työskentely vanhempien ja läheisten kanssa. Viitattu 30.10.2018 <https://thl.fi> > Käsikirjat > Lastensuojelun käsikirja > Sijaishuolto > Huostaanotto > Työskentely huostaanottovaiheessa.

Turun kaupunki 2018. Turun kaupungin lastensuojelulaitokset. Viitattu 22.10.2018 <https://www.turku.fi> > Sosiaali- ja terveystalvet > Lasten ja nuorten hyvinvointi > Lastensuojelu > Lapsen sijoitukset.

Vierula, T. 2016. Huostaanoton käynnistämät suhteet ja prosessit vanhempien henkilökohtaisessa elämässä. Teoksessa Enroos, S. Heino, T. & Pösö, T. (toim.) Huostaanotto – Lastensuojelun vaativin tehtävä. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino: Tampere, 261-290.

Voikukkia 2018. VOIKUKKIA-ryhmä. Viitattu 7.11.2018 <https://www.voikukkia.fi> > Vanhemmat.

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. Viitattu 16.02.2018. https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf.

Tutkimuslupa

Tutkimuksen/opinnäytetyön lupa

Anomus/päätös

Anoja/anojen suku- ja etunimet

Melina Mattila

Emilia Uusaro

Kotiosoite ja puhelin

[REDACTED]

[REDACTED]

Tutkimuksen nimi ja aihe

Opas Maksilankadun lastenkotiin sijoitetun

lapsen vanhemmille

Tutkimusaineiston koko

Kyseessä on kehittämistyö, jonka

tuotoksena syntyy opas

Anoja on

AMK-opiskelija Muu tutkija Henkilökunta

Nykyinen työnantaja tai oppilaitos

Turun Ammattikorkeakoulu

Nykyinen virka tai toimi

Opiskelija

Tutkimuksen kohderyhmät

Maksilankadun lastenkotiin sijoitetujen lapsien

vanhemmat

Tutkimus on

opinnäytetyö, mikä Opas vanhemmille

muu tutkimus, mikä _____

kehittämistyö, mikä _____

Tutkimusmenetelmä Tiimityöskentely, dialoginen keskustelu

Tarvittavat resurssit Teemme oppaan yhteistyössä Maksilankadun lastenkodin ohjaajien kanssa.

Aineiston kokoamisajankohta

27.11.2017-12.11.2018

Tutkimuksen arvioitu valmistumisajankohta

29.08.2018

Ohjaajat Eeva Timonen-Kallio

35.77s Painatuspalvelut
3.2016

Käyntiosoite
Yliopistonkatu 30
20100 Turku

Postiosoite
PL 670
20101 Turku

Faksi
02 2626 899

Puhelin
02 330 000 (vaihde)
040 6528 440 (kirjaamo)

Sähköposti
etunimi.sukunimi@turku.fi
hyvinvointitoimiala@turku.fi
www.turku.fi

Arviointiryhmän lausunto**Tavoitteet**

Opinnäytetyön tavoitteiden vastaavuus Turun hyvinvointitoimialan toiminnan kehittämisen tavoitteiden kanssa
Opinnäytetyö vastaa sijaishuollon sosiaalityön kehittämistavoitteita.

Oppaan tulee olla sovellettavissa kaikkiin Turun Hyvinvointitoimialan sijaishuollon yksiköihin.

Hyödynnettävyys

Opinnäytetyön tulosten hyödynnettävyys Turun hyvinvointitoimialalla

Opinnäytetyö on hyödynnettävissä kaikissa lastenkodeissa.

Arviointi-ryhmän puolto

Arviointiryhmä puoltaa opinnäytetyön toteuttamista Turun hyvinvointitoimialalla

Kyllä

Ei

21 / 3 20 18

Eira Virolainen

Nimenselvennys

Tutkimussuunnitelman hyväksyminen

Kyllä

Ei

Päätösnumero

21 / 3 20 18

JAKELU

Tutkimuslupa: tutkimuksen vastuuhenkilö, luvan saaja, suunnittelu ja riskien hallinta

Tutkimusraportti sähköisenä versiona: tutkimuksen vastuuhenkilö, suunnittelu ja riskien hallinta

Opas Maksilankadun lastenkotiin sijoitetun lapsen vanhemmille

MAKSLANKADUN LASTENKOTI

OPAS VANHEMMILLE

Makslankadun lastenkodissa on kaksi osastoa.
Kummassakin osastossa on kuusi paikkaa. Tällä
hetkellä asukkaiden keski-ikä on 16 -vuotta.

Yhdellä osastolla työskentelee kuusi ohjaajaa ja
kaksi yötyöntekijää. Makslankadun johtajana toimii
Stina Enlund.

Lisäksi Makslankadulla työskentelee kolme
talouspuolen työntekijää ja kokki.

Tämän oppaan ovat laatineet Turun ammattikorkeakoulun
sosionomiopiskelijat Melina Mattila ja Emilia Uusaro
opinnäytetyönsä: Vanhemmuus ei pääty huostaanottoon
tuotoksena yhteistyössä Makslankadun lastenkodin ohjaajien
kanssa vuonna 2018.

Tämä on opas sinulle, jonka lapsi on sijoitettu
Makslankadun lastenkotiin.

Oppaan tarkoituksena on antaa sinulle tietoa
Makslankadun käytännöistä.

Saat tämän oppaan kotiin vietäväksi, joten voit
tutustua siihen kaikessa rauhassa.

Lapsesi omaohjaajien kanssa voit käydä läpi
mahdollisia kysymyksiä, joita sinulle on tullut
mieleesi.

Sinulla on suuri ja tärkeä rooli lapsesi elämässä.

Haluamme tehdä tiivistä yhteistyötä kanssanne. Sinun tärkeä roolisi lapsesi elämässä jatkuu, vaikka hänet on sijoitettu Maksilankadun lastenkotiin. Laadimme teidän kanssanne perhetyön suunnitelman, jota lähdemme yhdessä toteuttamaan.

Perhetyön avulla pyrimme:

- tukemaan yhdessä lapsesi hyvinvointia
- luomaan välillemme luontevan ja avoimen yhteistyösuhteen, jossa kunnioitamme toisiamme
- antamaan tukea vanhemmuuteen
- kehittämään lapsen ja vanhempien välistä vuorovaikutusta
- käsittelemään sijoituksen herättämiä tunteita

Vanhempien mukana olo auttaa lasta sopeutumaan uuteen tilanteeseen. Lapsen on myös helpompi hyväksyä sijoitus, kun vanhemmat ovat yhteistyössä ja asioista on kyetty yhdessä keskustelemaan. Toivomme, että voimme yhdessä avoimen yhteistyön avulla toimia lapsenne parhaaksi.

Perhetapaamiset

Perhetyötä toteutetaan perhetapaamisten muodossa. Perhetapaamisia järjestetään vähintään kerran kahdessa kuukaudessa.

Perhetapaamisten sisällöstä sovimme yhdessä teidän kanssanne. Perhetapaamiset järjestetään Maksilankadulla rauhallisessa yksityisessä tilassa, mutta joskus voimme tavata vanhempien kotona.

Sosiaalityöntekijä osallistuu perhetapaamisiin vähintään kaksi kertaa vuoden aikana, jolloin tarkistetaan asiakassuunnitelma.

Sijoituksen alussa kartoitamme lapsen tukiverkostoa ja tuemme lapsen tärkeitä ja positiivisia ihmissuhteita.

Viikoittaiset soitot

Pidämme teihin yhteyttä viikoittaisilla kuulumissoitoilla ja aina tarvittaessa. Puheluiden tavoitteena on molemminpuolinen ajan tasalla pysyminen lapsen asioihin liittyen.

Soittaessamme sinulle tarkoituksenamme on lapsen asioista keskustelun lisäksi myös kuunnella sinua ja ajatuksiasi. Lapsen ollessa kotona, soitetaan sovittuja kotisoittoja. Näiden puheluiden tarkoituksena tukea vanhempia ja keskustella miten kotona yhdessäolo on sujunut.

Huostaanotto voi herättää monia tunteita

Lapsen huostaanotto herättää usein vanhemmassa erilaisia tunteita, kuten helpotusta, syyllisyyttä, pettymystä tai jopa vihaa. Huostaanoton hetki ja lapsen siirtyminen pidempiaikaiseen sijoitukseen voi herättää monenlaisia tunteita, vaikka huostaanottoa olisi valmisteltu jo pitkään.

Vanhempi voi pelätä, että hänet sivuutetaan lapsen elämästä tai ettei lapsi halua olla vanhemman kanssa tekemisissä.

Uskalla pyytää tarvittaessa apua

On sekä vanhemman että lapsen etu, että vanhempi uskaltaa hakea itselleen tarvittaessa apua. Useimmiten vaikeasta tilanteesta pääsee eteenpäin keskusteluavun turvin, mutta myös terapia- ja/tai lääkehoito voivat auttaa vaikeassa elämäntilanteessa. Tilanteen käsittelyyn voit hyödyntää myös osastomme tarjoamaa apua. Ohjaajamme ovat valmiita kuuntelemaan sinua ja tuntemuksiasi liittyen lapsesi sijoitukseen.

Lapsen sosiaalityöntekijä

Jokaisella lastensuojelun asiakkaana olevalla lapsella on oma sosiaalityöntekijä. Lapsella on oikeus tavata sosiaalityöntekijäänsä ja olla tähän yhteydessä omiin asioihinsa liittyen.

Sosiaalityöntekijä tekee lasta koskevat päätökset yhdessä lapsen, vanhempien ja omaohjaajien kanssa. Tavoitteena on tiimityöskentely, jossa jokaisen mielipidettä kuullaan ja kunnioitetaan.

Asiakassuunnitelma

Sijoituksen alussa pidetään palaveri, jossa laaditaan lapsen asiakassuunnitelma. Huostaanotetun lapsen vanhemmille on myös laadittava vanhemmuuden tukemiseksi erillinen asiakassuunnitelma.

Palaverissa määritetään sijaishuollon tarkoitus ja sen tavoitteet. Palaverissa arvioidaan myös perheen jälleenyhdistämisen mahdollisuutta ja edellytyksiä.

Asiakassuunnitelmapalaveriin osallistuvat lapsi, vanhemmat, omaohjaajatyöpari ja sosiaalityöntekijä. Palaveriin osallistuvat arvioivat asiakassuunnitelman sisältöä ja päivittävät sitä vähintään kerran vuodessa.

Valmis asiakassuunnitelma lähetetään lapselle, vanhemmille, lapsen sijoituspaikalle ja sosiaalityöntekijälle. Asiakassuunnitelma lähetetään vanhemmille, vaikka he eivät osallistuisi palaveriin.

Hoito- ja kasvatussuunnitelma

Hoito- ja kasvatussuunnitelma laaditaan tehdyn asiakassuunnitelman pohjalta. Omaohjaajatyöpari on vastuussa hoito- ja kasvatussuunnitelman laatimisesta.

Suunnitelma laaditaan yhteistyössä lapsen, tämän vanhempien ja muiden verkostojen kanssa.

Hoito- ja kasvatussuunnitelman tarkoituksena on toimia käytännön läheisenä tavoitteiden asettajana, johon asetetaan päätavoite ja muutamia välitavoitteita. Keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi mietitään yhdessä lapsen kanssa.

Omaohjaajatyöpari

Lapsellesi on nimetty osastolta kaksi omaohjaajaa, jotka muodostavat työparin.

Heidän tehtävänään on:

- perehtyä erityisesti lapsesi ja perheen tilanteeseen
- luoda turvallinen ja luottamuksellinen suhde lapseesi
- viettää lapsesi kanssa kahden keskeistä aikaa
- osallistua lastasi koskeviin palavereihin
- toimia palaverissa lapsesi tukena ja turvana, tuoda lapsesi mielipidettä julki
- selkeyttää lapsellesi palaverissa puhuttuja asioita
- laatia hoito- ja kasvatussuunnitelma
- kirjoittaa kuukausittaiset yhteenvedot

Makslankadun arki

Arkea rakentavat säännöllinen päivärytmi, säännölliset ruokailut ja arkiaskareet. Lapsen kanssa tehdään yhdessä viikko-ohjelma, jonka avulla lapsi oppii suunnittelemaan omaa ajankäyttöään ja arkeaan. Viikko-ohjelma laaditaan koulu etusijalla. Myös vanhemmat voivat halutessaan osallistua lapsen viikko-ohjelman suunnitteluun.

Arjessa tavoitteena on, että lapsi osallistuu arjen askareisiin ja harjoittelee tekemään asioita itsenäisesti. Lapset siivoavat huoneensa kerran viikossa ja pesevät oman pyykkinsä. Ohjaajat ovat lapsen arjessa mukana ja tukena.

Ohjaajan tuki on kolmiportainen:

1. Ohjaaja ja lapsi tekevät yhdessä
2. Lapsi tekee ohjaajan muistuttamana
3. Lapsi tekee itsenäisesti

Lapsi osallistuu arjen askareisiin/asioidensa hoitoon oman ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti. Ohjaajalla on aina vastuu siitä, että asiat tulevat tehdyksi.

Koulunkäynnin lisäksi lapsen arkeen halutaan löytää mielekästä tekemistä esimerkiksi harrastusten muodossa. Haluamme tutustua lapsen ystäviin ja he ovat sovitusti tervetulleita osastolle.

Uskomme lapsen osallisuuden ja toimijuuden tunteen vahvistuvan kuntouttavan arjen avulla.

Koulunkäynnin tukeminen

Makslankadun lastenkodissa elämme tasaista, ennalta arvattavaa arkea, jossa koulunkäynti on erityisessä keskiössä.

Lastanne tuetaan läksyjen tekemisessä ja kokeisiin valmistaudutaan yhdessä (kolmiportainen tuki).

Ohjaajat osallistuvat vanhempainiltoihin yhdessä vanhemman/vanhempien kanssa ja ovat tiiviisti yhteydessä opettajaan.

Tavoitteena on, että lapsi saa peruskoulun päättötodistuksen. Koulun jälkeen lasta tuetaan tulevaisuuden suunnittelussa ja jatkokoulutuspaikan saamisessa.

Ruokailu

Talossamme on oma keittiö, jossa valmistetaan päivittäin kotiruokaa. Keittiössä myös leivotaan ja valmistetaan erityisruokavalioiden mukaisia ruokia.

Lapsia ohjataan syömään monipuolisesti ja terveellisesti. Tarjolla on päivittäin aamupala, lounas, välipala, päivällinen ja iltapala.

Lasten on mahdollista osallistua iltapalan tekemiseen osastojen omissa keittiöissä ja harjoitella ruuanvalmistusta yhdessä ohjaajien kanssa.

Terveydenhuolto

Lapsen asuessa Makslankadulla, henkilökunta vastaa terveyden- ja sairaanhoidon toteutumisesta yhteistyössä lapsen hoitotahojen ja vanhempien kanssa.

Ohjaajat seuraavat lapsesi terveydentilaa ja terveydenhuollon palveluiden tarvetta. Jos sinua huolettää lapsesi terveys, tuo huolesi julki ohjaajille.

Henkilökunta huolehtii säännöllisten lääkitysten toteutumisesta ja säilyttää lasten lääkkeitä.

Lapsen oikeudet

Lastenkodissa asuessa lapsella on edelleen oikeus omaan yksityisyyteensä ja omaan rauhaan. Lapsella on oikeus läheisiin ihmissuhteisiin ja niiden ylläpidon jatkamiseen.

Lapsella on oikeus osallistua itseään koskeviin palavereihin ja päätöksiin. Lapsen mielipidettä kuunnellaan ja huomioidaan päätöksiä tehdessä. Huomioiminen ei tarkoita, että aina toimittaisiin lapsen mielipiteen mukaisesti. Aikuisten velvollisuus on tehdä vastuullisia päätöksiä ja perustella ne lapselle.

Osastolla on säännöllisesti nuorten kokouksia, lisäksi Makslankadun lastenkodilla toimii asiakasraati.

Rajoitustoimenpiteet

Makslankadun lastenkodin toimintaa toteutetaan ensisijaisesti kasvatuksellisin toimin, lapsen perus- ja ihmisoikeuksia rajoittamatta. Tärkeintä toiminnassamme on turvallisuus. Mikäli lapsi omalla toiminnallaan vaarantaa omaa tai muiden turvallisuutta, rajaan häntä lastensuojelulakiin perustuvien rajoitustoimenpiteiden avulla.

Rajoitustoimenpiteestä on aina tehtävä kirjallinen päätös ja lasta kuullaan ennen päätöksentekoa. Rajoitustoimenpiteitä ovat esimerkiksi liikkumisvapauden rajoittaminen, yhteydenpidon rajoittaminen, henkilöntarkastus ja omaisuuden ja lähetysten tarkastaminen.

Vertaistukiryhmä Turussa

Turussa on mahdollista mennä VOIKUKKIA-vertaistukiryhmään, joka on tarkoitettu vanhemmille, joita lapsen huostaanotto tai sijoitus koskettaa.

Ryhmässä on mahdollista keskustella muiden vanhempien ja ryhmäohjaajien kanssa. VOIKUKKIA-ryhmässä voi käsitellä huostaanoton aiheuttamia tunteita ja saada tukea vaikeassa elämäntilanteessa.

Ryhmästä saa lisätietoa sosiaalityöntekijältä tai voikukkia.fi -sivustolta.

Makslankadun lastenkoti

Makslankatu 4, 20360 Turku

Puhelin osasto 1 - 044 907 2836

Puhelin osasto 2 - 044 907 2835

Lapseni omaohjaajina toimivat:

etunimi.sukunimi@turku.fi

Lapseni sosiaalityöntekijä:

puh. _____

sähköposti
